

*Moleben pred zasadnutím členov Posvätnej synody
Pravoslávnej cirkvi v českých krajinách a na Slovensku
v priestoroch Úradu Prešovskej pravoslávnej eparchie v Prešove*

*Posvätenie zvonov v Pravoslávnom chráme
Nanebovstúpenia Pána a sv. Nikolaja Divotvorcu v Strážskom*

Odkaz

sv. Cyrila
a Metoda

Mesačník Pravoslávnej cirkvi
na Slovensku

Заповіт

св. Кирила
і Мефодія

Roč. LXIX/2023 ISSN 0139-9012

03/2023

**Posvätenie sviečok na sviatok Stretnutia Hospodínovho
v chráme Vznesenia Isusa Christa v Slovínkách**

**Posvätenie sviečok na sviatok Stretnutia Hospodínovho
v chráme Vznesenia Isusa Christa v Snine**

**Oslavy Svetového dňa pravoslávnej mládeže v Katedrálnom chráme
sv. apoštolomrovných Cyrila a Metoda v Michalovciach**

**Oslavy sviatku sv. Fótia, patriarchu konštantínopolského,
v náhradných bohoslužobných priestoroch v Nitre**

Slovo na 1. nedelu Veľkého pôstu

Drahí bratia a sestry!

Christos v Evanjeliu na 1. nedelu Veľkého pôstu (Jn 1, 43-51) vraví Natanaelovi: „**Veríš len preto, lebo som ti povedal, že som ťa videl pod figovníkom**“ (v. 50). Mať košatý figovník pri dome bol starobylý palestínsky zvyk. Má jednak chutné ovocie, ale aj široké listy, ktoré dávajú blahodarný tieň v horúčave sparného dňa. Pod figovníkom sa totiž lepšie odpočívajú ako v dusnej izbe. Nie je teda vôbec zvláštne, že aj Natanael odpočíval pod figovníkom. Ale udivilo ho to, že o tom hovoril Isus, ktorý tam vôbec nebol prítomný. Natanael ho tam nevidel. Ak ho totiž Isus videl (a nebol nikde nablízku prítomný), musí mať nadprirodzený, minimálne prorocký zrak, ba možno Božské videnie Mesiáša. Sme vždy prekvapení, keď objavíme, že o nás niekto vie viac, ako by sa dalo očakávať. Môže to byť v tom zlom, ale aj v dobrom zmysle. Utajené dobré vlastnosti človeka však objaví obyčajne len ten, kto má toho druhého rád. Priam majstrovsky to vedia zamilovaní. Jeden o druhom vie naraz viac, než dotční kedy vedeli či počuli o sebe. Vycítia to láskou. **Boh, ktorý je Láska a nadovšetko nás miluje, nás pozná najlepšie a chce, aby sme v Jeho službe uplatnili všetky svoje vlohy, všetky svoje schopnosti.**

Pre Natanaela sa stala jasnou známkou jeho povolania byť Christovým učeníkom tá okolnosť, že ho Isus dobre pozná. Do istej miery sa tento prvok vyskytuje pri každom volaní ľudí Bohom k vyššej dokonalosti. V takýchto chvíľach si totiž jasne uvedomíme, že Boh od nás žiada niečo, čo má vo svojom pláne, čo sme ani sami o sebe nevedeli, že sme toho schopní a že Boh v tomto svojom pláne počíta práve s nami. Natanaela to udivilo a prekvapí to iste aj každého z nás. Ale takáto je už výzva k nasledovaniu Christa. Boh si takto aj v súčasnosti často povoláva za kňazov či mníchov ľudí, o ktorých by sme to my nikdy nepovedali. Čudujeme sa Natanaelovej otázke Filipovi: „**Môže byť z Nazareta niečo dobre?**“ (v. 46). Natanael bol neskorší apoštol Bartolomej. Dostáva síce informáciu o Isusovi od Filipa, ale tá sa mu zdá byť nedôveryhodnou. Má to byť Ten, o ktorom písal Mojžiš v Zákone a koho predpovedali proroci?! Očakávaný Mesiáš, najväčší muž židovských dejín?! Takéhoto predsa sa nepatrí hľadať v blízkom a bezvýznamnom okolí. Málokto má vysokú mienku o ľuďoch, ktorých stretáva denne vo svojom okolí. My zvykneme hľadať „velikánov“ vždycky niekde inde, nie v svojom okolí, nie medzi svojimi bratmi a sestrami.

A predsa každý človek je veľký, každý kresťan je totiž Božím synom či dcérou!!! A povolany je každý! Predovšetkým každého povoláva Boh zaujať zodpovedajúce miesto vo svete: ako manžel, manželka, otec, matka, lekár, úradník, robotník – to všetko je otázka povolania, to je výzva od

Boha. Vyratúva sa až tridsaťtri tisíc rôznych odborných povolání. Boh nám určuje povolanie prostredníctvom takých či iných našich záujmov, záľub, vrozených či získaných schopností, prostredníctvom rôznych našich zdravotných možností či materiálnych podmienok. Niektorých ľudí poctí Boh zvlášť vznešeným povolaním: kňazským, biskupským či rehoľným: prihovára sa im ako Natanaelovi: „**Uvidíš väčšie veci ako toto... Uvidíš otvorené nebo**“ (v. 50-51) či „**odteraz už budeš loviť ľudí!**“ (Lk 5, 10).

Aj Boží Syn bol svojím Otcom povolaný k svojmu dielu spásy. Sú povolania viac alebo menej vznešené, viac či menej ťažké; jedno je isté: žiadne povolania nie sú vo svojej podstate ľahké, ak ich chce človek vykonávať svedomito zodpovedne a poctivo! Boh sa neuspokojuje s lacným efektom; každé Jeho povolanie môže totiž byť pre niekoho cestou na životné vrcholy.

Neraz počujeme od ľudí: „Boh žiada odo mňa ťažké veci: obeť, vernosť, odpustenie, vytrvanie v protivenstvách, veľkú trpezlivosť v chorobe.“ Ale uvedomme si: Isus Christos nehovorí svojim povolaným: „**Chod!**“, ale hovorí: „**Pod' za mnou!**“ Christos, keď povoláva človeka, ide totiž pred ním, ukazuje a rázi mu cestu, posilňuje ho svojou prítomnosťou, povzbudzuje ho svojím príkladom; povolaný človek teda len kráča v Christových šľapajach. Povolanie sa však neskončí len jednorazovou výzvou, ale každú hodinu, každú chvíľu nášho života nás povoláva Hospodín znova a znova, od jednej úlohy k druhej. A tieto úlohy nikto za nás nevykoná! Jeden zo svätých otcov raz povedal: „**Som stvorený, aby som vykonal to, pre čo nik iný okrem mňa nebol stvorený. Mám svoje miesto v Božích plánoch, miesto, ktoré len ja jeden jediný zaujímam. Mám svoje vlastné poslanie, teda som Bohu potrebný na mojom biskupskom mieste – tak ako archanjel je potrebný na tom svojom.**“ Isus dal na vedomie Natanaelovi, že dokonale pozná ľudské srdce, skryté myšlienky aj minulé udalosti, ktoré by nemohol poznať len čisto prirodzeným ľudským poznaním. Christos však Natanaelovi sľubuje ešte väčšie zjavenie svojej mesiášskej moci a poznania Božích zámerov. Práve dôkaz o tom, že Boh je vševediaci, vedie Natanaela k plnej viere, keď hovorí: „**Ty si Boží Syn, Ty si kráľ Izraela**“ (Jn 1, 49).

Tento dôkaz o tom, že Boh je vševediaci, nech aj nás vedie k dôvere Bohu a k viere, že Christos pozná aj nás, naše vnútro a to nielen naše slabosti, ale aj našu dobrú vôľu, naše duchovné úsilia, premáhania, našu snahu byť dobrým človekom, dobrým pravoslávnyim kresťanom. A preto nám raz isto bude aj milosrdným Sudcom.

-SHB-

Poučenie v Nedeľu víťazstva pravoslávia

Viera predstavuje pre človeka najväčší, s ničím neporovnateľný poklad. Ona je živý a nebeský dar. Tisíckrát je šťastný ten, kto zachoval vieru; úbohý a biedny je ten, kto ju premárnil, stratil alebo ľahkomyselne zničil. Od človeka, aby nestratil vieru, sa vyžaduje bystrozraká obozretnosť.

Ľudia, ktorí majú pozemské poklady a šperky, si ich spravidla schovávajú pred odcudzením pod spoľahlivými zámkami. Závorami a ohradou viery sú rôznorodé kresťanské nariadenia, pravidlá a obyčaje. Naši otcovia a starí otcovia zachovávali vieru, chránili a zbožne dodržiavali pravoslávne nariadenia. My ich potomkovia sa ale na rozličné kresťanské obyčaje dívame ľahostajne, ignorujeme ich alebo úplne vyškrtávame ako nepovinné, celkom zbytočné pre náš mravný cieľ.

Poukážeme na niektoré dosť zarážajúce v tomto prípade javy.

Predovšetkým poukážeme na verejné bohoslužby počas nedeľňajších a sviatočných dní. Pamätáme, že v nie tak vzdialenom čase to, že niekto chýbal na Liturgii v nedeľňajší a sviatočný deň, bolo nielenže považované za hriech, ale i za hanbu a potupu. Na sviatok sviatci išli do chrámu, nielen dospelí, ale i nevládni starci; deti tam niesli na rukách.

Prítomnosť v Božom chráme pre našich predkov predstavovala jeden z povinných skutkov. Teraz je to ale celkom ináč. Málokteré rodiny môžu ohlásiť, že nevynechávajú nedeľňajšie a sviatočné bohoslužby. Naopak, mnoho rodín sa môže priznať k tomu, že v predvečer nedeľ a sviatkov ich členovia celkom ľahko navštevujú celonočné predstavenia, hry a zábavy, po ktorých, prirodzene, fyzická únava nedovolí ani len myšlienku na účasť na verejnej modlitbe. A vôbec aký osov bude mať pre takéhoto prosebníka k Bohu to, keď bez toho, aby sa zbavil ťarchy rozličných zmyselných pôžitkov, sa objaví v chráme, kde modlitby a chválospevy sú naplnené srdečnými dojemnými prosbami o zľutovanie a spásu duše, o uzdravenie biednych a Božie milosrdenstvo i Božiu pomoc potrebujúcich duší?

V Božom chráme sa koná nedeľňajšia bohoslužba, ku ktorej hlásne volá volanie zvonov, ale toto volanie sa hlucho ozýva v srdci bezstarostných. Zvyk vynechávať nedeľňajšie a sviatočné bohoslužby nadobudol u nás takú silu, že naša mladá generácia si naň zvykla. V očiach väčšiny sa to nezdá trestuhodným, a medzi tým sa v skutočnosti zbúrila dôležitá ohrada našej viery. Nie je u nás nijakou zvláštnosťou stretnúť tak zvaných „vzdelaných“ ľudí, ktorí už pozabudli na základné zloženie verejných bohoslužieb. Oni si mýlia modlitby Liturgie s modlitbami celonočného bdenia, mýlia si počty sviatkov, zabúdajú na význam sviatkov.

Takto v otázkach pravoslávnej viery aj niektorí bojari sa postavili na jednu čiaru s nevzdelanými prostými ľuďmi – tak jeden ako druhý v oblasti pravoslávia je ako v tmavom neznámom lese.

Druhým cirkevným ustanovením sú pôsty. Ťažko je dokonca aj rozprávať o tom, na čo sa ony premenili v mnohých kresťanských rodinách. Vzniklo delenie stráv a stolovaní: obedy nepôstne, obedy s rybami, obedy bez rýb. Toto delenie už samo osebe je rozdelením pohľadov a názorov na ustanovenie pôstu.

V názoroch na ustanovenie pôstu počujeme buď zjavné, nie skryté, rozhorčenie nad pôstom, ktorý je vraj nezlučiteľný s duchom slobody kresťanstva, alebo akýsi zhovievavý postoj k pôstu: jedni neuznávajú pôst, druhí vymýšľajú svoje delenie pôstu, dávajú mu svoj poriadok, tretí, aby neskonzumovali niečo nepôstne, sa púšťajú do pravého pôžitkárstva, množstvom pestrých jedál sa snažia zmierniť svoje slabosti. Ťažko je dokonca povedať, či nájdeme veľa osôb, ktoré sa pevne pridržiajú pravoslávneho kresťanského presvedčenia, že **„človek bude žiť nielen z chleba, ale z každého slova, ktoré vychádza z Božích úst“** (Mt 4, 4).

Lahkomyselné názory na pôst zmiernujú nariadenie o pôste v pravoslávnej spoločnosti. Zmierňujúc pôst, oslabujú samotnú vieru. Je známe, že ak nepriateľ, ktorý oblieha pevnosť, zbadá v nej hoci len najmenšiu trhlinu, zosilní svoje prostriedky, aby cez toto slabé miesto spôsobil čo najväčšiu škodu celej pevnosti. Tak i v skutkoch viery nepriateľ nášho spasenia cez zmiernenie pôstu v kresťanskej spoločnosti neopomenie úspešnejšie zaútočiť. Po zmiernení a porušení pôstu čo nám môže zabrániť v tom, aby sme porušili aj evanjeliové prikázania a pod.? Veď všetky zločiny začínajú od malého a až neskôr cez skúsenosť dosahujú väčšie a strašné: počas mrazivého studeného dňa môžeme za niekoľko hodín cez malý otvorený otvor ochladiť aj tú najteplejšiu miestnosť.

Tak v ťažkých nepokojných časoch postupne dochádza k strate náboženských zásad: najprv sa zavrhuje malé, neskôr väčšie a neskoršie už všetko sväté, zbožné a posvätné.

Hovorí sa, že hoci ľudia v našej dobe málo chodia do chrámu, hoci málo alebo vôbec sa nepostia, v našej spoločnosti zato viac ako predtým je rozvinutý duch kresťanstva; evanjeliové prikázania, abstraktne hlásané Cirkvou, vošli do ducha, cieľov a činnosti spoločnosti. Kde však a v čom spočíva ovocie tejto viery? Vidíme, že verejné a súkromné sily sa oddávajú starostiam o komfort života: všade sú rozsiahle požiadavky, rozsiahle a nekonečné potreby a z toho nenásytná túžba po výhode, zisku; všade honba za bohatstvom, korisťou. Medzi tým evanjeliové prikázanie je jasné a jednoduché: **„Veď čo osoží človeku, ak získa aj celý svet, ale svojej duši uškodí?“** (Mk 8, 36) – duši, ktorú on ničím nevykúpi z pekelných múk?

Ďalej: dnes všade hlásajú občiansku česťnosť a medzi tým v jednom kuse počujeme o úžerníctve, o krádeži verejných, štátnych a podnikových financií. Kresťanstvo hlása všeobecnú ľudskú česťnosť. Ono hovorí jednoducho: **„Ži zo svojho, neber cudzie, nezavid' majetnému, buď spokojný s tým, čo máš podľa Božieho a ľudského zákona“.**

Ďalej: komu u nás je neznáme plytvanie a márnotratosť? S každým vetrom sa mení móda šiat, úborov a oblečenia. Kto u nás nepozná, ako sa znetvoril vkus k zábavám a rozptýleniu? Nie je to, samozrejme, príznak osvojenia si nami viery, ale tie matné fakle, ktoré keď vidíme, vieme, že zozadu za nimi kráča pohrebný smútočný sprievod. Nech je ako chce, ale nám pravoslávny kresťanom sa nepatrí zabúdať, ale pridížať sa zbožných obyčajov našich otcov. Pre tento cieľ je teraz najpriaznivejší čas. Pôst svätej Štyridsiatnice sa práve začal – ak to budeme chcieť, môžeme si zvyknúť na dobré skutky. Pôst je svätá vec; v tomto čase Cirkev používa všetky svoje opatrenia k tomu, aby cez vieru nás oživila a vzbudila v nás pocit ľútosti (za naše činy) a polepšenia sa. Amin!

Zdroj: Prot. Valentin Amfiteatrov.: *O kreste Tvojem veselašesja. Propovedi.* Moskva: Izdatelstvo imeni sv. Ignatija Stavropolskogo, 2002.

Preložil: **prot. Vitalij Krasij**

Prot. Valentin Amfiteatrov

O pravoslávnej viere

Byť pravoslávny je dôležité, pretože pravoslávne učenie o Bohu je to, ktoré zjavil sám Syn Boží. Pravoslávne vedenie pre pozemský život je tiež založené na Evanjeliu a overené skúsenosťou života mnohých askétov ovenčených od Boha svätosťou, osvedčenou zázrakmi.

Pravoslávie dáva nielen abstraktne poznanie, ono dáva duchovné sily viesť správny spôsob života, lebo skrze Cirkev udeľujú sa dary Svätého Ducha, posilňujúce v dobre. Každé odpadnutie od pravoslávia je poškodenie jasného duchovného zraku a tiež oslabenie duchovných síl.

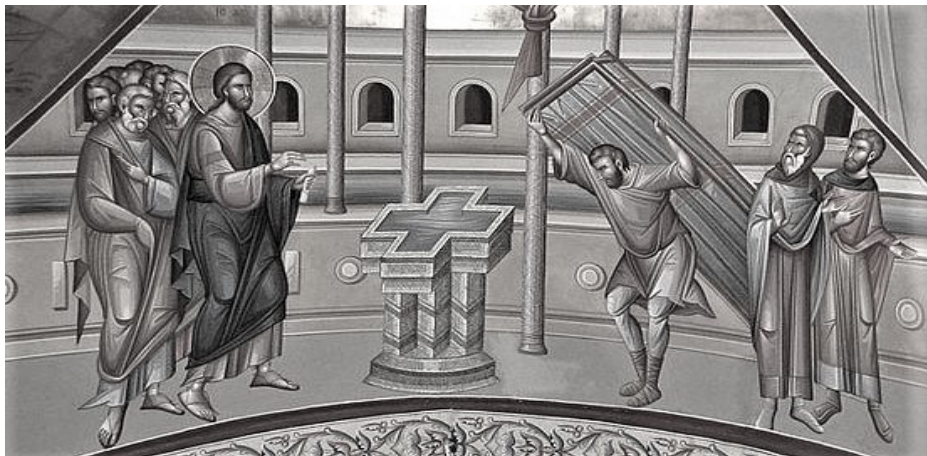
(Sv. Ján, arcibiskup šanghajský a san-franciský)

Druhá nedeľa Veľkého pôstu – svätého Gregora Palamu, arcibiskupa solúnskeho

V druhú nedeľu Veľkého pôstu si pripomíname jednu veľmi významnú osobnosť – svätého Gregora Palamu, arcibiskupa solúnskeho (1296-1359). Tropar svätca hovorí: „Objasňovateľ Pravoslávia, opora a učiteľ Cirkvi, okrasa mníšstva, nepremožiteľný obhájca teológov, Gregor divotvorca, chvála Solúna, zvestovateľ blahodäte, neustále pros za spásu našich duší.“ Tento hymnus je mnohovravný a ospevuje človeka, ktorý niekoľko desaťročí pred pádom Byzantskej ríše popísal hesychazmus, jednu z metód mníšskeho života Pravoslávnej cirkvi. Hesychazmus je veľmi kontemplatívny, duchovný a modlitebný spôsob mníšskeho života, ktorého centrom je neustále modlenie sa tzv. Isusovej modlitby: Hóspodi, Iisúse Christé, Sýne Bóžij, pomiluj mja hrišneho. Svätý Gregor obhájil tento spôsob mníšskeho života mnohými teologickými dišputami so západným mníchom Barlaámom a dal správne teologické východiská k tomuto druhu pravoslávnej mystiky a duchovnosti. Od tých čias sa Isusova modlitba stala veľmi obľúbenou nielen pre mníchov Svätej hory Athos, ale v celom pravoslávnom svete až do dnešných čias, kedy sa ju modlia aj státisíce bežných veriacich. Niet sa čo čudovať, že po oslave Pravoslávia je druhá nedeľa Veľkého pôstu zasvätená pamiatke tohto významného svätca, pretože Isusova modlitba môže byť nádhernou modlitebnou cestou počas trvania celého veľkopôstneho obdobia.

A čo dnešné Evanjelium (Mk 2, 1-12)? V ňom sa dozvedáme o uzdravení ochrnutého človeka. Evanjelista Marek píše: „**Po niekoľkých dňoch opäť prišiel do Kafarnaumu. I roznieslo sa, že je v dome. Hneď sa zišli mnohí, takže už nebolo miesta ani pred dvermi. A On im kázal slovo. Tu prišli k Nemu s ochrnutým, ktorého prinášali štyria. A keď sa pre zástup nemohli priblížiť až k Nemu, odkryli strechu tam, kde bol, prekopali otvor a spustili lôžko, na ktorom ležal ochrnutý. Keď Isus videl ich vieru, povedal ochrnutému: Synu, odpúšťajú sa ti hriechy! Sedeli tam aj niektorí zákoníci a vo svojich srdciach rozmýšľali: Čo Tento hovorí? Rúha sa! Kto môže odpúšťať hriechy okrem jediného Boha? Isus hneď svojím duchom spoznal, že tak rozmýšľajú, a povedal im: Prečo si to myslíte vo svojich srdciach? Čo je ľahšie? Povedať ochrnutému: „Odpúšťajú sa ti hriechy, alebo povedať: Vstaň, vezmi si lôžko a chod! Ale aby ste vedeli, že Syn človeka má na Zemi moc odpúšťať hriechy, povedal ochrnutému: Hovorím ti: Vstaň, vezmi si lôžko a chod domov. A on hneď vstal, vzal si lôžko a pred všetkými odišiel, takže sa všetci divili, vebili Boha a hovorili: Nikdy sme niečo také nevideli.“**

V tomto Evanjeliu sa dozvedáme o jednom z mnohých uzdravení chorého človeka Spasiteľom. Je v ňom ale jedna zvláštnosť. Chorý človek sa tu nijakým spôsobom neprejavuje – nič nevraví pred uzdravením, nič po ňom, nehovorí sa tu o jeho viere, ostáva úplne anonymný. Za to o jeho dobrodincoch, ktorí niesli jeho lôžko, sa konštatuje, že Isus videl ich vieru. Čomu nás to učí? Predovšetkým to, aby sme s vierou pomáhali iným – blízkym a aj anonymným (neznámym) ľuďom. Pretože práve naša silná viera ich môže zachrániť. Toto pôstne obdobie je veľmi vhodné na takúto nezištnú a anonymnú pomoc. Takú Christos s radosťou privíta.

A ešte jeden paradox z Evanjelia. Jediné, čo sme sa o uzdravenom dozvedeli, bolo to, že bol hriešnym. Skonštatoval to Isus slovami: „**Synu, odpúšťajú sa ti hriechy!**“ A teraz ten paradox: dvihlo to adrenalín niektorým zákonníkom – „**rúha sa!**“ Zamyslíme sa. Čo je pre oči ľudí ľahšie povedať ochrnutému? Vstaň a chod! alebo odpúšťajú sa ti hriechy? Pre oči ľudí istotne to druhé. Prečo? Veď ak by po slovách vstaň a chod' dotýčny nevstal, bolo by to fiasko. Slová odpúšťajú sa ti hriechy predsa pri pohľade na chorého nič navonok nezmenia. No práve tie slová vzbudili rozruch. A čo na to Christos? Nezopakuje zas tie isté slová o odpustení hriechov, ale ako mocný Lekár duší a tiel vraví: „**Vstaň, vezmi si lôžko a chod' domov!**“ ... a chorý vstal. A fiasko zostalo len pre zákonníkov!

Bratia a sestry! Prijmime odkaz dnešného Evanjelia aj svätého Gregora Palamu a povzbudme sa do ďalších dní krásneho Veľkého pôstu.

Christos posreďi nas!

Protodiakon Ján Husár

Pravda, spravodlivosť a Boží súd

Blažená duša, ktorá pracuje Hospodinovi v pravde, pretože nakoniec nachádza pre seba odpočinok od Hospodina. Blažený, kto vždy slúži pravde. Blažený, kto svoj život dáva do súladu s pravdou a nedá sa uloviť nijakou lžou.

(Sv. Efrém Sýrsky)

„Krestu Tvojemu poklaňajemsja, Vladyko...“

(K 3. nedeli Veľkého pôstu)

V 3. nedelu Veľkého pôstu svätá Pravoslávna cirkev ospevuje svätý Kríž a pri tejto príležitosti si pripomína aj **prepolovenie** Veľkého pôstu. Kríž sa v tento deň vynáša do prostred chrámu, kde je položený na čestnom mieste, aby sa mu každý mohol pokloniť a tiež poďakovať Bohu za to, že nám pomohol prežiť už 3 týždne Veľkého pôstu, a zároveň ho prosíme o nové sily, aby sme pokračovali v pôste, modlitbách, pokání, podvihoch a dôstojne oslávili svetlé Christovo Vzkriesenie. Pretože hľadiac na Christovo utrpenie, uvedomujeme si, aké útrapy prežíval, a týmto nás posilňuje v nesení nášho osobného kríža.

Po páde prvých ľudí Adama a Evy, ktorí boli vyhnaní z raja kvôli neposlušnosti, Boh postavil k bráne cherubína s ohnivým mečom, aby ochraňoval strom večného života, ktorý bol posadený v strede rajskej záhrady. Neuposlušnutím Božieho prikázania do sveta prišiel hriech a vyhnaním z raja prvých ľudí prišla smrť; to Boh urobil práve preto, aby sa hriech nezvečnil, pretože po smrti človek nemá možnosť hrešiť. Avšak

príchodom Syna Božieho na svet, Jeho utrpením na Kríži, preliatím Jeho životodarnej krvi sa objavil nový Strom Života: Ctihodný a životodarný Kríž. Tak ako strom večného života bol v strede raja, podobne aj svätý Kríž je vynášaný doprostred chrámu. Plodmi nového Stromu Života je práve Eucharistia, Telo a Krv Christova, pretože samotný Kristus povedal: „**Kto je moje Telo a pije moju Krv, má večný život**“ (Jn 6, 54). Strádanie na kríži Božieho Syna je prejavom nekonečnej a bezhraničnej lásky Boha k ľudskému rodu a zároveň príkladom, ako znášať rôzne utrpenia. Cesta našej spásy vedie cez znášanie útrap, pokušení, ktorými trpí každý človek.

V tento deň nám Cirkev predpisuje čítanie z Evanjelia podľa Marka (Mk 8, 34 - 9, 1), v ktorom okrem iného nám Kristus hovorí: „**Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma!**“ (v. 34). Preto každý z nás dostal svoj kríž, ktorý má niesť až do konca svojho pozemského života, nezáleží na tom, či je to človek veriaci vo vzkrieseného Christa alebo neveriaci. Neveriaci človek sa snaží pozbaviť svojho kríža, odľahčiť ho, repce na všetko, s čím je tento kríž spojený, repce, že sa mu nedarí, prečo

sa to stalo práve jemu, začo má také ťažkosti, a hľadá útechu v pozemských potešeniach, ktorých sa nevie nabažiť; tým pádom neveriaci ľudia sú v podstate nešťastní, keďže hriech nemá koniec. Na opačnej strane, veriaci človek chápe zmysel kríža, vie, že Boh mu ho dal na spásu, aby sa ako človek pokoril, aby si v konečnom dôsledku uvedomil, že zmysel je jedine v Christu, v ktorom vždy nájde

útechu. Kráľ Dávid v jednom zo svojich žalmov píše: „**Zver svoju cestu Hospodinovi, dôveruj Mu a On sa o všetko postará**“ (Ž 36, 5). Blažení sú tí, ktorí hľadajú útechu v Bohu a Jemu zverujú svoju cestu.

Christos pretrpel svoj kríž až do konca, aj keď sa Mu Židia rúhali: „**Nech teraz zostúpi z kríža a uveríme v Neho!**“ (Mt 27, 42). Na to im Christos odpovedal: „**Otče, odpusť im, lebo nevedia, čo robia**“ (Lk 23, 34). Tak aj my kresťania sa máme pripodobniť Christu, znášať svoje utrpenia, hľadať útechu v Bohu a niesť svoj kríž do konca, pretože Christos hovorí: „**Kto však vytrvá až do konca, bude spasený**“ (Mt 10, 22). Pre nás neexistuje smrť, podľa učenia Cirkvi je to iba spánok (hovorí sa zosnulý, nie mŕtvy).

Pri druhom príchode nášho Spasiteľa budeme zobudení zo spánku, aby sme vstali do večného života, v nebeskom Kráľovstve, kde nieto bolesti, smútku, vzdychov, iba večný život. „**Krestu Tvojemu, poklaňajemsja Vladyko, i svjatoje Voskresenije Tvoje slavim!**“ Amiň.

Jerej Sergej Tomčuk

O dobrom slove

Nerozumné slovo škodí, ale dobré slovo pomáha. Počas vojny poslali jedného bojazlivého vojaka na prieskum. Všetci o jeho bojazlivosti vedeli a smiali sa, keď počuli, kde ho staršina posielal. Iba jeden vojak sa mu nesmiel. Pristúpil k svojmu spolubojovníkovi, aby ho podporil a povzbudil. No ten mu na to povedal: „**Zomriem, nepriateľ je veľmi blízko**“. „**Brat, neboj sa, Hospodin je ešte bližšie**“, odpovedal mu dobrý druh v boji. A tieto slová ako veľký zvon zazvonili v duši toho vojaka a zvonili až do konca vojny. Hľa, kedysi nesmelý vojak sa z vojny vrátil vyznamenaný mnohými medailami za statočnosť. Tak ho zmenilo dobré slovo: „**Neboj sa, Hospodin je ešte bližšie**“.

4. nedela Veľkého pôstu

Predposledná nedela svätej Štyridsiatnice nám dáva do pozornosti svätú osobnosť Jána Lestvičníka. Sv. Ján je známy napísaním významného diela „Klimax“ („Lestvica“ teda „Rebrík“, t.j. Rebrík do raja). Avšak svätosť osobnosti Jána Lestvičníka nespočíva v napísaní nejakej (hoci tak významnej) knižky, ale jednoducho v tom, že hovorí o živote s Bohom. Teda, význam osobnosti sv. Jána spočíva naozaj v tom, že našiel pravý zmysel ľudského života – pokánie a tak spočinutie v Bohu. A na základe toho dokázal napísať významné dielo, tento jeho odkaz pre nás.

Zamyslime sa. Každý z nás dokáže niečo hodnotné vytvoriť, zanechať po sebe. Ale iba v tom prípade, ak sa obrátíme – budeme sa kajať a začneme život budovať s Bohom. Budovať s Bohom, ale bez pokánia sa nedá, k Bohu sa priblížime iba pokáním. Pokánie nie je niečo smutné, je to, naopak, nájdanie pravej, najhlbšej radosti a pokoja! Možno bude niekto oponovať, že aj zlý nepokajananý človek, keď je napr. bohatý, dokáže niečo vybudovať, dokáže niečo po sebe zanechať, čo každý obdivuje. Ale pozor! Čo budú ľudia hovoriť na pohrebe takéhoto človeka? **„Vybudoval obrovskú firmu a preslávil našu krajinu. Postavil nádherné stavby a pozná ho celý svet“** atď. A na druhej strane, na pohrebe obyčajného človeka, ničím významného, ktorého všetci možno celý život prehliadali, avšak dobrého, skromného, zbožného – na pohrebe takéhoto človeka, čo povedia iní? Povedia: **„Kiež by bolo takých ľudí viac. Bol to správny človek. Bol vskutku zbožný a skromný, ozaj ochotný pomáhať...“** Teda, tamtoho boháča chvália pre jeho majetky a tohto obyčajného pre jeho srdce; tamtoho pre jeho peniaze, tohto pre jeho osobnosť. Čo je viac? Koho budú viac oplakávať? Kto bude susedom a známym viac chýbať? Kto ukázal svetu niečo vskutku hodnotné?

Zosnulý metropolita svätého života Antonij Surožský (+2003) práve v túto nedelu v roku 1989 - bolo to 9. apríla - predniesol nasledujúce slová.

„Pôst je časom pokánia. Obdobím, keď sa Božou silou musia naše zatvrdnuté srdcia premeniť na srdcia telesné; z necitlivých na citlivé, empatické; z chladných a tvrdých na teplé a otvorené - pre druhých a pre samotného Boha. Pôst je časom obnovy. Keď sa - podobne ako v jari - všetko opäť stáva novým. Keď sa náš život postupne vytráca, ledva mihotá - opäť oživa mocou, ktorú môže nám dať iba Boh... Toto je časom zmierenia. A zmierenie, to je radosť Božia i radosť naša; je to nový začiatok.“

Vladyka Antonij cituje v túto nedelu, prirodzene, i samotného sv. Jána Lestvičníka: **„Pokánie – to je náš návrat k Bohu, obnovenie nášho krstu; je to podvih, ktorým sa**

obnovuje naše spojenie s Bohom, náš sľub zmeniť náš život. Toto je čas, keď sa môžeme naučiť pokore, teda pokoju; pokoju so sebou samým, pokoju so všetkým stvorením. Pokánie sa rodí z nádeje a rozhodného odmietnutia zúfalstva. A kajúcnik – ktorý hoc si zaslúži odsúdenie – odchádza

od súdu bez studu a hanby, pretože pokánie je naše zmierenie s Bohom... Pokánie je očistou nášho svedomia.“ A nakoniec surožský archijerej dodáva: „Spomeňme si, čo hovorí svätý Ján Lestvičnik. Aj keď sa zabudnú moje vysvetlenia, spomeňme si jeho slová, pretože on bol človekom, ktorý vedel, čo znamená obrátiť sa k Bohu a zostať s Ním, byť radosťou pre Boha a radovať sa v Ňom. Pamiatka a osobnosť sv. Jána Lestvičnika sa nám ponúka teraz, keď my vchádzame do strastných dní ako príklad toho, ako Božia blahodať môže obyčajného, jednoduchého človeka pretvoriť na svetlo sveta. Učme sa od neho, nasledujme jeho príklad, radujme sa z toho, čo Boh môže svojou mocou urobiť s človekom...“

Jerej Miroslav Guba

Piata nedeľa Veľkého pôstu – prep. Márie Egyptskej ***(krátke poučenie)***

Spomienka na svätú Máriu Egyptskú (žila v 5. – 6. storočí) pripadá na 1. apríla juliánskeho kalendára (14. 4. občianskeho), čo je vždy veľkopôstne obdobie a tak bolo neskoršími otcami Cirkvi ustanovené pripomínať si jej pamiatku vždy v piatu nedeľu Veľkého pôstu. Samozrejme, ani to nie je náhoda. Kto čítal život svätej Márie, chápe, prečo je nám daná jej pamiatka vo veľkopôstnom období. Jej život je vskutku ako dva rozdielne životné príbehy – život hriešnice a potom život svätice. A práve jej životný obrat je pre nás veľmi inšpirujúci. Je to príbeh skutočného pokánia, pokánia, ku ktorému Christova Cirkev vyzýva od svojho počiatku, pokánia, ktoré premení život človeka od základov. **Skutočné pokánie je len to, po ktorom sa už človek k predchádzajúcemu hriechu nikdy nevráti.** A to je príbeh prepodobnej Márie Egyptskej. Príbeh napodobnenia hodný pre všetkých nás, ktorí sme zblúdili a zatúžime po zmene vo svojom živote.

Priblížme si evanjeliové čítanie dnešnej nedele k sv. Márii. Evanjelista Lukáš v 7. kapitole (v. 36-50) píše: „**Ktorýsi farizej Ho však prosil, aby jedol s Ním. I vošiel do farizejovho domu a zaujal miesto. Tu žena, (známa) v meste ako hriešnica, keď sa dozvedela, že stoluje v dome farizejovom, priniesla alabastrovú nádobku masti. S**

plačom pristúpila odzadu k Jeho nohám, slzami začala Mu ich máčať a utierať vlasmi svojej hlavy. Bozkávala Mu nohy a mazala ich masťou. Keď to však videl farizej, ktorý Ho pozval, povedal si: Keby Tento bol prorok, vedel by, kto a aká je to žena, čo sa Ho dotýka; lebo je hriešnica. Odpovedal mu Isus a riekol: Šimon, chcem ti niečo povedať. On Mu odvetil: Učiteľ, povedz! Istý veriteľ mal dvoch dlžníkov: jeden mu dlhoval päťsto denárov, druhý päťdesiat. Keďže nemali z čoho vrátiť, obom im odpustil. Povedz teda, ktorý z nich ho bude väčšmi milovať? Šimon odpovedal: Nazdávam sa, že ten, ktorému odpustil viac. On mu však hovoril: Správne si usúdil. Nato sa obrátil k žene a Šimonovi povedal: Vidiš tú ženu? Vošiel som do tvojho domu a nepodal si mi vody na nohy, avšak táto svojimi slzami zmáčala mi nohy a svojimi vlasmi poutierala. Nepobozkal si ma, ale táto, ako som vošiel, neprestala bozkávať mi nohy. Hlavu si mi olejom nepomazal, ale táto myrom pomazala mi nohy. Preto ti hovorím: Odpúšťajú sa jej mnohé hriechy, lebo veľmi milovala. Komu sa však málo odpúšťa, ten málo miluje. A jej povedal: Odpúšťajú sa ti hriechy. Vtedy tí, čo s Ním stolovali, začali si hovoriť: Ktože je to, že aj hriechy odpúšťa? On však povedal žene: Tvoja viera ťa zachránila. Chod' v pokoji!“

V tomto príbehu je niekoľko zaujímavých faktov. Vystupuje tu Isus, farizej Šimon a žena hriešnica – Boží Syn, zdanlivý svätec a známa smilnica. Isus ako Lekár prichádza k hriešnikom, aby ich uzdravil. Farizej sa, samozrejme, nepovažoval za hriešnika, veď on bol elitou židovského národa, človek, ktorého by mali nasledovať. Kristus však vstupuje do jeho domu aj preto, aby mu jeho stav pripomenul. Ako? Využil k tomu v tom meste známou hriešnu ženu, ktorej viera vo vlastné uzdravenie (t.j. v zmenu hriešneho spôsobu života skutočným pokáním) bola tak veľká, že nedbala na spoločenstvo v dome farizeja (duchovnú elitu) a vošla k nim, aby svoje pokánie naplno prejavila vo vzťahu k Christovi. Uskutočnila všetko, čo Isus očakával od Šimona. A to je pointa príbehu. My sme často ako takýto farizej Šimon, veríme vo vlastnú svätosť či bezhriešnosť a tak neprinášame žiadne pokánie. Skôr by sme sa mali stotožniť so ženou hriešnicou, ktorá spoznajúc svoje nedostatky, prišla ich k Bohu vyznať a vykonať úprimné pokánie. A ako nás poučá sám Kristus – komu sa mnohé odpúšťa, ten mnoho miluje!

Bratia a sestry! Staňme sa aj my hodnými Božej lásky, prinesme svoje slzy, svoje pokánie. Je na to ten najvhodnejší čas – blíži sa záver veľkopôstneho obdobia a tak sa pousilujeme ho využiť na odstránenie svojich nedostatkov, aby sme sa aj tým priblížili k svetlému Christovmu Vzkrieseniu.

Protodiakon Ján Husár

O svätej tajine pokánia

„Tí, ktorí sú v pekle, želajú si od Christa, aby mohli žiť aspoň päť minút, aby mohli činiť pokánie“, tak hovorí sv. Paisij Svätohorec

„Aspoň 5 minút!“

Po zástave srdca do 5 minút odumiera mozog. Na premýšľanie nie je čas, rozhodujú sekundy. Päť minút je veľmi krátky čas, ale pri záchrane života je to veľmi rozhodujúci čas. Žijeme na tejto Zemi a mnohokrát si nevedomujeme zmysel a cieľ nášho života. Lopotíme sa, pachtíme za kadečím, ale na to najdôležitejšie nemyslíme. Na pokánie! Zo slov sv. Paisija počujeme, ako mnohé duše v podsvetí chcú mať iba 5 minút života. Nie 5 minút na rodinu, na majetok, ale na pokánie.

Myšlienka pokánia je v biblickej hebrejčine spomenutá dvomi slovesami: Shuv (vrátiť sa). Nicham (cítiť žiaľ). V Novom Zákone slovo pokánie pochádza z gréčtiny (metanoia), a znamená „**zmeniť svoju myseľ**“ alebo obrátiť sa. Nestačí teda povedať iba ústami: „**Odpusti mi, Pane.**“ A potom pokračovať vo svojom nezmenenom živote. **Skutočné pokánie je začiatkom, stredom, ale aj koncom života v Christu.**

Pokánie je centrálnou témou kresťanstva. A znamená teda omnoho viac, ako len ospravedlniť sa za niečo zlé. Jozef Hesychasta hovorí: „**Neustále čiň pokánie, ak si urobil niečo zlé. Inak v tebe diabol rozšíri korene tvojho hriechu.**“ Efrém Sýrsky hovorí: „**Nehanbí sa a otoč sa za tým, čo si urobil. Odvážne si povedz: Vstanem a pôjdem k môjmu Otcovi. Vstaň a chod!**“

Hospodin s veľkou láskou prijíma kajúcnika. „**Pokánie je liek, ktorý ničí hriechy. Je to Boží dar**“, píše sv. Ján Zlatoústý. Serafim Sarovský zas povedal toto: „**Tak ako každá choroba má svoj liek, tak aj každý hriech má svoje pokánie.**“

Ako dosiahneme pokánie?

1. Lútosť

Lútosť je pocit svedomia, výčitiek a žiaľu kvôli niečomu, čo sme urobili. Je to prvý krok liečenia našej duše. Lútosť je teda akoby odkrytie našej rany a čistenie rany, takže to pôsobí antisepticky. A vieme, že sepsa je nebezpečný zdravotný stav. Nemať lútosť by znamenalo, že rana začne hnisieť a spôsobí veľké škody.

Avšak treba si dať pozor. Lútosť je výborným začiatkom pokánia. Ale poznáme všetci Judáša, aj ten pociťoval lútosť, že zradil Isusa Christa. Judášov žiaľ spôsobil to, že vrátil krvavé peniaze a išiel sa obesiť. Jeho žiaľ sa práve tam zastavil a nevykvitol v pokánie. Apoštol Peter, naopak, neprestal pociťovať lútosť, ale klačal a plakal, čo urobil Christovi.

2. Rozhodnutie k zmene

Toto je jadro pokánia. Všetci to poznáme z príbehu o márnotratom synovi. V príbehu je to vyjadrené slovami: „**Prišiel k sebe**“ (Lk 15,17), čo znamená, že si uvedomil ako hlboko spadol. Spomenul si na krásu otcovho domu. Neospravedľuje sa, neviní svojho otca alebo niekoho iného za svoje problémy. Prijíma to, že si to spôsobil sám.

Bezpochyby každému, kto sa kajá, treba poriadnu dávku odvahy činiť pokánie. Lebo činiť pokánie je omnoho náročnejšie ako je robiť nejaký hriech. Spomína to aj Ján Zlatoústý: „**Dávajte pozor! Buďte opatrní! Po hriechu prichádza hanba. Dávali ste pozor, čo som povedal? Satan uvádza do zmätku, dáva odvalu na hriech, ale potom hanbu k pokánium.**“

3. Skutky - ovocie pokánia

Rozhodnutie sa zmeniť a zmena predchádzajúceho spôsobu života nie je len duševné cvičenie, ale musí mať aj materiálne dôsledky, ak je úprimná. Musí nastať námaha, aby sme sa vyhlili ďalšiemu pádu. V podobenstve o márnotratom synovi je to znázornené cestou, ktorá vedie z cudziny k otcovmu domu.

V pravoslávnom kresťanstve je pokánie nie jednou životnou udalosťou, ale skôr spôsobom života. Pretože si všetci uvedomujeme, že vždy niečím zhrešíme. Preto sme povolani žiť v stave neustáleho pokánia. Cirkev sa modlí, keď kňaz volá k Bohu týmito slovami: „**Aby sme zvýšný čas svojho života v pokoji a pokání prežili, Hospodina prosme.**“ A my ako Boží ľud odpovedáme: „**Daj nám, Hospodine.**“

Pokánie teda znamená omnoho viac ako len ospravedlniť sa za niečo zlé. Je to cesta do Božieho Kráľovstva. Človek je slabý a neustále padá do nejakého hriechu. Istý žiak prišiel k svojmu starcovi a hovorí mu: „Padol som, zhrešil som.“ A starec mu odpovedal: „Vstaň!“ Znova a znova sa to zopakovalo, ale starec mu stále opakoval: „Vstaň!“

Jedného dňa sa však žiak opýtal: „Dokedy tak budem musieť znova a znova vstávať?“ A starec odpovedal: „Až do minúty, pokiaľ neodovzdáš svoju dušu Bohu.“ **Preto vždy, keď vieme, že sme padli, svätá tajina pokánia nám hovorí: „Vstaň!“**

Prot. Marián Čičvak

Hospodi Isuse Christe, Syne Božij, pomiluj mja hrišna

Toto sú slová Isusovej modlitby, jednej z klenotov našej pravoslavnej duchovnosti. Opakovanie takejto alebo podobnej formuly je najjednoduchším spôsobom, ako sa naučiť ustavičnej modlitbe (pozri 1 Tes 5,17). Nazýva sa tiež modlitbou srdca.

Opakovanie má byť sústredené a pravidelné, väčšinou sa viaže s rytmom dýchania. Sú dve možnosti - modliť sa polohlasne alebo len v duchu. V prvom prípade po nádychu na jeden výdych (príp. dva) sa polohlasne povie celá formula modlitby. V druhom prípade sa len v duchu neustále opakuje formula, pri nádychu prvá časť, pri výdychu druhá časť. **Je potrebné (najmä zo začiatku) modliť sa pravidelne (napr. stovku denne), na pokojnom mieste a nerobiť pri tom nič iné.** Nikdy sa netreba dať odradiť nesústredenosťou; ak si uvedomím, že myslím na niečo celkom iné, treba si znovu uvedomiť Božiu prítomnosť a pokojne pokračovať ďalej, hoci by sa to stalo aj päťdesiat ráz počas modlitby.

Veľmi dobré je modliť sa Isusovu modlitbu aj počas dňa, podľa možnosti čo najčastejšie, opakovať ju napr. pri čakaní na autobus, na prechádzke v lese alebo pri jednoduchej manuálnej práci. Tým môžeme posvätiť každú chvíľu dňa a prežívať ju s Isusom a v Isusovi. Nepôjde to asi hneď, dôležitá je vytrvalosť. Vhodné a veľmi účinné je tiež modliť sa ju pred spaním, resp. pri zaspávaní.

Dôležité je sústrediť sa nie na jednotlivé slová modlitby, ale na Božiu prítomnosť, že som v spoločenstve s Isusom. Princípom modlitby je opakované vzývanie Isusovho mena (porov. Jn 14, 13-14; 16, 23-24), ponorenie sa do neho. Tak Isus postupne môže preniknúť moje srdce a celého človeka (1 Jn 4, 15). V nikom inom niet spásy, lebo niet pod nebom iného mena, v ktorom by sme mali byť spasení (Sk 4, 12).

Časom sa modlitba „usídli“ v srdci človeka, stane sa neoddeliteľnou súčasťou jeho osoby, a ak Boh dá, raz možno aj modlitbou ustavičnou.

Isusova modlitba je najjednoduchšou a účinnou zbraňou proti pokušeniam a stresu. Nemôžeme zo svojho vnútra vypudiť všetky myšlienky, predstavy a trápenia, no môžeme svoju myseľ a srdce opakovaním modlitby nasmerovať na Christa a všetko ostatné vtedy musí ustúpiť. Táto krátka modlitba v sebe obsahuje celú pravdu Evanjelia: najprv vyznávame, že Isus Christos je Pán a oslavujeme Ho ako pravého Boha. V druhej časti uznávame svoju hrišnosť a prosíme o odpustenie, čím zároveň vyznávame vieru v Božie milosrdenstvo a všemohúcnosť.

Užitočnou pomôckou pri Isusovej modlitbe sú čotky - ich význam je jednak v tom, že pomáhajú pri „počítaní“ modlitby, ak sa ju modlíme podľa určitého modlitebného pravidla.

Ešte dôležitejšie je však asi to, že nám pomáhajú pri sústredení sa na modlitbu. Tým, že nás uzlíky tlačia medzi prstami alebo na zápästí ruky, vytvárajú podvedomý reflex k opakovaniu slov Isusovej modlitby. Vytvorenie takéhoto reflexu je veľmi užitočné, najmä v ťažkých situáciách, keď je človek rozrušený, nervózny, bojí sa alebo sa ťažko sústreďí. Vtedy dotyk čotkových uzlíkov akoby sám podnecuje modlitbu. Samozrejme, je potrebné sa modlitbe venovať istý čas, kým človek takýto reflex získá.

Čotky sa takto stávajú akoby duchovným mečom, ktorým môžeme veľmi účinne odháňať pokušenia, pochmúrne myšlienky, zúfalstvo. Aj apoštol Pavol nás povzbudzuje: „**Preto si vezmite Božiu výzbroj, aby ste mohli v deň zla odolať, všetko prekonať a obstáť!**“ (Ef 6, 13). Nosenie čotiek vyjadruje neustálu pripravenosť k modlitbe, k duchovnému boju. Čotky sa tradične nosia na ruke, zväčša na zápästí pravej ruky. Dôvod môžeme vidieť v 5. knihe Mojžišovej a v 2. knihe Mojžišovej, kde Boh viac rás prikazuje Izraelu: „**Uložte si tieto moje slová do srdca a do duše a priviažte si ich ako znamenie na ruku a nech sú ako znaky medzi vašimi očami**“ (5 Mjž 11, 18; pozri aj 5 Mjž 6, 8-9; 2 Mjž 13, 9.16) Skutočne, ak čotky neustále nosíme na ruke, najmä zo začiatku ich budeme výrazne cítiť, možno nás budú trochu aj „omínať“. A ak ich niekde zabudneme, bude nám čosi na ruke chýbať. To je dobre, lebo takto nám čotky neustále pripomínajú, že sa máme modliť a bez prestania vzývať Isusovo meno (por. 1 Tes 5, 17; Sk 4, 12). Vždy vtedy, keď nás čotky „omínajú“, alebo nám na ne náhodou padne zrak, niekoľkokrát opakujme modlitbu, či už sme v autobuse, čakáme v obchode v rade na pokladňu či v akejkoľvek inej situácii. Takto môžeme posvätiť celý čas dňa, a osobitne účinne tie chvíle, ktoré by inak boli z duchovného hladiska „stratené“ (por. Ef 5, 15-16). Nosiť čotky na ruke je pre svet aj dôležitým svedectvom, že patríme Christovi. V Apokalypse sa píše, že hriešnici budú na pravej ruke alebo na čele nosiť znak šelmy - démona (Zj 13, 16-17); my kresťania máme nosiť znak Christa, a čotky sú jedným z takýchto znakov.

Nosiť čotky na ruke nie je nejaké vystatovanie či predvádzanie sa, a už vôbec nie módny výstrelok, ale je to dôležité svedectvo pre svet a zároveň účinná pomôcka, ktorá nám

môže pomôcť pri modlitbe. Čotky nie sú určené len pre mníchov či „pobožných ľudí“, ale pre každého kresťana. Otcovia odporúčajú, aby sme pri Isusovej modlitbe používali čotky. Ak sa ju budeme pravidelne modliť s čotkami (napríklad sto ráz denne), pomerne rýchlo získame už spomínaný reflex, ktorý nás potom vždy pri dotyku čotiek bude podnecovať k modlitbe.

Čotky sa tradične viažu z vlny, väčšinou čiernej (alebo inej tmavej) farby. Viazanie čotkových uzlov je náročné na čas i zručnosť. V súčasnosti sa na viazanie často používajú aj syntetické šnúry, zriedkavo sa nájdu aj čotky s drevenými korálmi. Zvyčajne sú malé s 33 uzlíkmi alebo veľké so 100 uzlíkmi. Výnimočne bývajú aj čotky s 25, 50, 150 alebo 200 uzlíkmi. Číslo 33 tu symbolizuje 33 rokov Christovho života na Zemi. Veľké čotky sú zase praktické najmä na počítanie pri nejakom

modlitebnom pravidle, mnisi sa modlia Isusovu modlitbu niekoľko sto ráz denne. Veľké čotky mávajú uzlíky delené po 10 (ruská tradícia) alebo 25 (grécka tradícia), zriedkavo aj po 33 uzlíkov. V týchto predeloch sa môžu robiť poklony, prípadne aj vložiť nejaká krátka modlitba. Je veľmi pravdepodobné, že práve z čotiek neskôr na Západe vznikol ruženec.

Ako zaujímavosť možno uviesť, že po starosloviensky sa čotky nazývajú vérvica, po grécky komboskinion (kombos = uzol), po srbsky brojanice (niečo ako počítadlo; broj = číslo), po rumunsky metanoia (pôvodne grécke slovo znamenajúce obrátenie).

Obnovený záujem o čotky u nás i vo svete je nepochybne dielom Svätého Ducha, ktorý takto vedie Cirkev k opätovnému objaveniu potreby ustavičnej modlitby, modlitby srdca, ku ktorej nás volá slovami apoštola Pavla: „**Neprestajne sa modlite!**“ (1 Tes 5, 17). Táto výzva apoštola platí aj pre nás a čotky môžu byť dobrou pomôckou, ktorá nám ju pomôže naplňať.

Prot. Mgr. Ján Pajkoš

Rozvážnosť

Vykonané nami bez rozvážnosti nie je dobro. **(Sv. Peter Damaský)**

Mních v hĺbke srdca zvažuje myšlienky a ako rybár vyberá dobrú rybu a zlu odhadzuje. **(Sv. Ján Kasián)**

Ak sme získali od Boha akýkoľvek dar, duchovný alebo pozemský, užime ho s úžitkom pre nasledovanie večnej spásy. Budeme pamätať, že ak sme ho neužili dôstojne, vzdialime sa od Boha a stratíme večný život. **(Sv. Ján, arcibiskup šanghajský a san-franciský)**

„Ladomirová! - To sú najkrajšie spomienky z mojej minulosti“

Milí čitatelia! V apríli sa naplní 100 rokov od príchodu na Slovensko vtedajšieho archimandritu Vitalija, zakladateľa pravoslávneho monastiera a tlačiarne prepodobného Jova Počajevskeho v Ladomirovej. Možno povedať, že tento monastier bol kolískou obnovy Pravoslávnia u nás, lebo do toho času bol náš národ v únii s Rímom a až odchodom za prácou do zámoria sa naši ľudia postupne vracali aj k viere svojich predkov. Organizácia pravoslávnych však bola veľmi zložitá a štátom potláčaná. Bolo len zopár „rebelských“ obcí, ktoré si Pravoslávie doslova vybojovali. Po Becherove, ktorý mimochodom tento rok oslavuje 100. výročie od posviacky chrámu, to bola práve Ladomirová, odkiaľ sa vďaka mníchom a tlačiarne začalo rozširovať Pravoslávie po celej vtedajšej Karpatskej Rusi. Za to, že dnes máme na Slovensku pravoslávnu vieru, chrámy a veriacich, vďačíme práve ladomirovskej misii, či sa nám to páci alebo nie. Prečítajte si, ako spomína na svoj príchod do Ladomirovej pred 100 rokmi samotný vtedajší archimandrita Vitalij (Maximenko).

Pri pohľade na tento obrázok sa nemôžem zdržať, aby som nevzdal chválu Ladomirovej. „Ladomirová! - To sú najkrajšie spomienky z mojej minulosti“. Malá dedinka Svidníckeho okresu pri meste Bardejov (starobyľom Bardejove) v bývalom Československu.

Po mnohých väzeniach, podmorských kazematách (Demblin), rozsudkoch na smrť atď., som nakoniec od československého archiepiskopa (Savvatija, pozn. prek.) dostal menovanie za duchovného správcu Ladomirovej na žiadosť národného senátora Jurka Laža. V Ladomirovej žilo veľa Američanov (Karpatorusov, prebývajúcich v Amerike, ktorí sa tam „nakažili“ Pravoslávím). Práve oni prosili cez J. Lažu, aby im bol poslaný pravoslávny duchovný. Ale dostať sa na farnosť do Ladomirovej nebolo také jednoduché. Z Prahy do Bardejova som pricestoval bez prekážok, ale ďalej nastali ťažkosti.

Na železnici ma čakal starý Američan Džan s vozom a párom dobrých koní. Ale keď sme sa dostali na cestu, niekoľkokrát nás zastavovali četníci: „Koho viezeš? Kde ho viezeš? Takýchto sme tu niekedy nevidali“. Žiadali doklady a keď uvideli oprávnenie českého ar-

chiepiskopa Savtacija, rozhodli rukami a s neochotou nás pustili. Tak som docestoval do mestečka Svidník. Odtiaľ je to ešte 6 km do Ladomirovej.

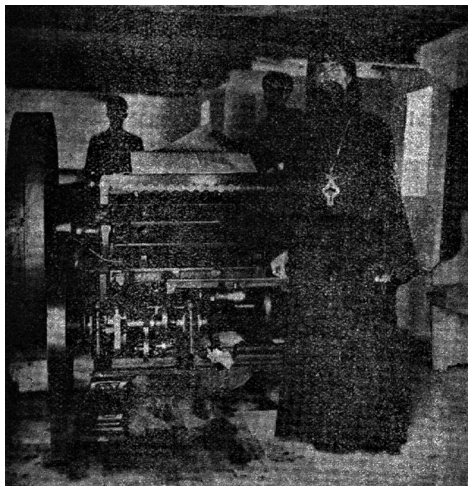
Vo Svidníku ma nechali na Národnom výbore. Po vzájomnej dohode sa rozhodli neviesť ma bez prípravy do Ladomirovej. Slúbili, že za mnou prídu ráno. Večer ku mne prišiel J. Lažo, priniesol čierny plášť a veľmi váhavo a s ospravedlnením ma poprosil, aby som sa oholil a obliekol si prinesenú „reverendu“. Zásadne som odmietol jedno i druhé.

Ráno sa pripravili a prišli za mnou znova. Bol predvečer Blahoviščenija (6. apríla 1923, pozn. prekl.), čiže už večer bolo potrebné slúžiť bdenije. Neskôr som sa dozvedel, že celú predchádzajúcu noc bola v ladomirovskej krčme hádka, ale každopádne bolo treba večer slúžiť a tak po mňa prišli. Bdenije sme slúžili v starej krčme, ktorú kúpil Američan. Kantoroval starý Ivan Bojko, ktorý niekedy slúžil ako lesník u pána. Bohoslužba pri spoločnom spevaní z latinských zborníkov (písaných latinkou, pozn. prekl.) prebehla živo. Ráno sa baby nazlostili: „Prečo by sme slúžili v krčme – pôjdeme do starej cerkvi, veď je naša“. A šli. Tam už prebiehala Služba. Baby to však nezadržalo. Vyniesli z oltára rúcha a uniatského svjaščennika Ivana Bajcuru vyhodili z cerkvi. Ja som však do cerkvi nevošiel, ale slúžil som pri ohrade pod vrbami. Baby sa potom kvôli tomu zodpovedali na Okresnom súde. Až potom ľudia pochopili, že do starej cerkvi nemajú chodiť a bude im treba začať stavať vlastnú. Napísali do Ameriky a prosili o pomoc.

Ale pokiaľ postavia novú cerkov, niekde bolo treba slúžiť a pre pravoslávneho duchovného je potrebné aj nejaké ubytovanie. Uprosili mladých Američanov Ivana a Máriu, ktorí kúpili nejakú starú krčmu, aby dali komoru, ktorá pri nej bola, na vykonávanie bohoslužieb a moje ubytovanie. Bolo tesno, ale nedalo sa nič robiť. A tak som začal plniť svoje duchovenské povinnosti bez akýchkoľvek prostriedkov. Krmili ma gazdiné podľa poradia, ako aj dedinského pastiera.

Onedlho sa ku mne dostala tlačiareň, z ktorej vyrástla dnešná Jovlevsko-Trojická tlačiareň (v Jordanville, USA, pozn. prekl.). História tohto stroja je takáto: S českými legionármi na Ďalekom Východe (vo Vladivostoku) bol aj červenoruský pluk. Karpatoruskí Američania

pre neho získali mobilnú tlačiareň. Keď sa českí legionári vracali z vojny domov, zmocnili sa aj tento tlačiarne. Priviezli ju do Prahy a podarovali karpatoruskému študentskému zväzu. Naďalej sa však zostala strážiť v železničnom sklade, začo museli študenti platiť. Na stráženie sa miňal celý študentský fond a za štúdium práva nebolo čím platiť. Študenti preto žiadali o pomoc a spomínaný J. Lažo mi dovolil zobrať tlačiareň do Ladomirovej. Istá pani Abrikosová, žijúca v Prahe, zaplatila za prevoz a tak sa táto tlačiareň dostala do Ladomirovej. Tlačiareň pozostávala z tlačiarenskeho stroja „amerikanky“, troch roliek novinového papiera a dvoch väčších škatúl ručného šriftu. Usporiadať tento šrift dalo veľa práce, ale práve v tom čase prišli dvaja dobrovoľníci z Karlovskej patriarchie (Srbská pravoslávna cirkev, pozn. prekl.) Tam sa nudili pri sytej jednotvárnej strave a zďaleka k nim prichádzal chýr o Ladomirovej. Prišli tu podľa príslovia: „Slávne bubny za horami“. Pomohli však usporiadať šrift a začať prácu Tlačiarne sv. Jóa, potom sa znova stratili. Tlačiareň pokračovala v práci a raste, až sa dostala do Ameriky a vyrástla na monastiersku tlačiareň prep. Jova.

budovu. Sláva Ladomirovej – kolíska našej pravoslávnej misie! Boli to najkrajšie roky mojej cirkevnej práce.

Zdroj: Вестник Германской епархии Русской православной церкви заграницей, 5/2015

Preložil: prot. Peter Soroka

Avšak aj v Ladomirovej táto tlačiareň vykonala veľkú službu, keď začala tlačiť a rozosielať po Karpatoch a Amerike kalendáre, modlitebníky, zborníky atď. Takto sa vytvorilo spojenie medzi Karpatami a Amerikou a keď som v roku 1934 išiel na katedru do Ameriky, cestoval som k svojim.

Ani v Ladomirovej však dielo nevyhaslo. Vyrástla tam krásna cerkev, cirkevný dom, kde sa predtým nachádzala tlačiareň a potom za pomoci milodarov z Ameriky začali stavať veľkú tlačiarensku

Archiepiskop Vitalij (Maximenko)

NECH SKÚMA ČLOVEK SÁM SEBA (Výklad sv. Jána Zlatoústeho)

„Nech skúma človek sám seba, a tak nech je z chleba a pije z kalicha“ (1Kor 11, 28).

Prečo apoštol povedal tieto slová, keď hovoril o inom? Pavol obvykle rozmýšľa nie len o tom, čo je hlavným predmetom reči. Ak sa reč dotýka aj iného, vykladá dôkladne aj to, zvlášť, ak ide o veci, ktoré sú tiež veľmi nevyhnutné a naliehavé. Keď hovoril o manželstve a v reči sa dotkol sluhov, tak aj o nich hovoril veľmi silno a podrobne. Keď hovoril o tom, že sa netreba súdiť na súdoch a v svojom poučení sa dotkol chamtivosti, povedal mnohé aj o nej. To isté robí aj teraz. Hovoriac o prijímaní, považoval za potrebné podrobne vysvetliť aj túto vec, ako tiež dôležitú. Preto v svojej reči o prijímaní vzbudzuje strach a dokazuje, že hlavné blaho spočíva v tom, aby sa k prijímaniu a iným sviatostiam pristupovalo s čistým svedomím. Nie je spokojný s tým, čo už povedal, preto dodáva nasledujúce: **„Nech skúma človek sám seba“**. To isté hovorí aj v druhom liste: **„Skúmajte“** (2Kor 13, 5), a nie tak, ako to robíme my, viac v súlade s obdobím, než s duševným rozpoložením. My sa snažíme nie o to, aby sme pristúpili pripravení, očistení od všetkého zlého, so zbožnosťou, ale aby sme pristúpili na sviatok a vtedy, keď pristupujú iní.

Pavol hovorí ináč. On pre pristúpenie k sviatostiam a prijímaniu pozná iba jeden čas, keď je čisté svedomie. Ak si nesadáme k stolu a nejeme, keď trpíme horúčkou a prívalom zlých štíav, aby sme sa nevystavili smrti, o to viac by sme sa nemali dotýkať tejto hostiny s nesprávnymi, nemravnými prianiami, ktoré sú horšie ako horúčka. Pod nesprávnymi a nemravnými prianiami chápem tak tie telesné, ako aj chamtivosť, hnev, pamätanie si zlo a vôbec všetky nesprávne náklonnosti. Pristupujúci sa od toho všetkého musí očistiť a až potom sa tej čistej obety dotýkať. Nie ledať, lenivo, ako keby z donútenia pristúpiť kvôli tomu, že je sviatok. Na druhej strane, keď je skrušenie a pripravenosť, netreba to odkladať len preto, že nie je sviatok. Sviatkom je konanie dobrých skutkov, zbožnosť duše a prísnosť života. Ak toto máš, vždy môžeš sviatkovať a vždy pristúpiť. Preto apoštol hovorí: **„Nech každý seba skúma a tak je z chleba a pije z kalicha“**. Káže skúmať nie jeden druhého, ale seba samého, organizovať si svoj vlastný súd bez publicity a usvedčenie bez svedkov.

Zdroj: Толкования Священного Писания. Толкования на 1Кор. 11, 28 (optina.ru)

Z ruského jazyka preložil: **prot. Marek Ignacik**

Spoveď ako stretnutie s Bohom (2)

Kňaz sa raduje z človeka, ktorý prišiel činiť pokánie, kňaz je svedok, je družba Christov, ktorý je svedkom pri sobáší, ktorý zamyká svadobnú komnatu a chráni, aby nikto nenarušil stretnutie ženicha a nevesty. Kňaz pri spovedi nie je iba mlčiaci svedok, hoci aj také prípady sa niekedy stávajú. Sú kňazi, ktorí nevravia nič kajúcnikovi, súcítia s ním, no jeho ďalšiu cestu obrátenia vkladajú do Božích rúk a nechávajú na Boha. Iní kňazi kajúcnikom nedávajú rady, lebo sú si vedomí svojej hriešnosti do takej miery, že sa cítia nedôstojní niekomu radiť. Poznal som dvoch kňazov. Jeden, vypočujúc si spoveď tam iba stál, plakal nad kajúcnikom a modlil sa, aby mu bolo odpustené a potom mu dal rozhrášenie. Poznal som iného kňaza, ktorý po spovedaní veriacich išiel večer do svojej izby a modlil sa do neskorých hodín, aby tam vykonal epitímiu, ktorú dal každému kajúcnikovi v ten deň, lebo mal obavu, že oni tú epitímiu nevykonajú do dostatočnej hĺbky. Sú situácie, keď kňaz môže a mal by radiť kajúcnikom, no malo by sa to diať v duchu súcítia a pokory a nie z pozície nadradenosti. Lebo spovedajúci kňaz by nemal zabúdať na svoju hriešnosť, mal by sa pokoriť a prosiť Boha o radu pre kajúcnika. Rady a poučenia kňaza, možno nedokonalé, no zato úprimné, by sme sa mali snažiť naplňať v živote. A keď sme prijali odpustenie, je potrebné prinášať ovocie hodné pokánia a urobiť všetko, čo je v našich silách, aby sme napravili a neopakovali to, čím sme ublížili, čo sme pokazili alebo inak zhrášili voči blížnym a Bohu.

Nehrešme ani voči sebe, voči našej duši a telu. Naše telá by mali byť pre nás posvätné, lebo sú chrámom Ducha Svätého, lebo sú údmi Tela Christovho, keď sme sa Mu zsvätili v tajne krstu a v prijímaní Jeho Tela a Krvi v tajne Eucharistie. Raz som prednášal pred ľuďmi, ktorí darovali telá svojich blízkych zosnulých na lekárske účely. A hovoril som im o mojom priateľovi, ktorý zomrel mladý a zrazu o nejaký čas som jeho

mŕtve telo spoznal na hodine anatómie. Jeho telo som bral do rúk so všetkou vážnosťou. A prišla chvíľa, keď som to telo musel rozrezať a preštudovať, aby som získal poznatky o ľudskom tele pre lekársku prácu. Bol to tragický, no zároveň posvätný okamih, kedy tento človek svoje telo obetoval a daroval iným na získanie vedomostí potrebných pre záchranu druhých ľudí. Takýmto spôsobom by sme si mali uvedomovať a nezabúdať na dôležitosť a význam našich tiel, našej mysle, našej duše, našej vôle a všetkého, čo je v nás.

Záverom by som chcel povedať, že ľudia mi niekedy vravia: „**Je to hrozné, no čím som starší a menej vládny, tým viac sa mi vynárajú v mysli zlé skutky z mojej mladosti, bránia mi spať a celú noc premýšľam o tom, čo zlé som vykonal v živote. Beriem aj tabletky na spanie, no z tých myšlienok sa mi stali nočné mory. Čo mám s tým robiť?**“ A ja im odpovedám: „**Nuž viete, náš život žijeme niekoľkokrát, no nie v zmysle reinkarnácie. Ide o to, že inak človek žije a koná, keď má 10 rokov, inak si počína, keď má 20 rokov, inak, keď má 40 a inak, keď má 60 rokov. To, ako konáme, závisí od našej momentálnej duchovnej vyspelosti. Ale raz príde moment a Boh nám ukáže a konfrontuje nás so zlom, ktoré sme v minulosti vykonal, hoci sme to vtedy za zlo nepovažovali. A Boh sa nás pýta, či by sme to urobili opäť. A ak odpovieme, že už nikdy viac, tak sme od toho oslobodení a ulaví sa nám na duši. No ak nie sme schopní povedať „už nikdy viac“, výčitky a nočné mory sa budú opakovať...**

Antonij Surožský, metropolita

O znamení kríža, jeho sile a význame (1)

V minulosti mal kríž celkom iný význam, aký mu pripisujeme dnes. Pred 2000 rokmi bol prostriedkom pre vykonanie trestu, predmetom potupy a hrôzy. Bol to jeden z najmučivejších a najhanobnejších trestov, ktorému sa podrobovali najväčší zločinci. Vieme, aký význam má kríž dnes pre všetkých kresťanov. Stal sa predmetom hlbokej úcty a prostriedkom spásy.

Nosiť kríž na svojom tele (hrudi) je pre kresťanov nie len veľkou ctou, ale aj povinnosťou. Kamkoľvek vôkol nás by sme upreli svoj zrak, vidíme ho všade. Je vyvýšený na vežiach našich

chrámov, nachádzame ho pri cestách, je uložený na cirkevnom prestole, zdobí hrude biskupov a kňazov... Víta nás pri zrodení duchovného života (krste) a požehnáva nás pri presune do záhrobného života. Naostatok kríž pokrýva aj naše hroby.

Prečo sa zrazu zmenilo to, že kríž, ktorý bol kedysi považovaný za potupu, začal byť tak neochvejne uctievaný? Pretože na tomto drahocennom dreve musel Boží Syn podstúpiť trest smrti za hriechy celého sveta. Christov kríž tak zmieril Otca nebeského s ľuďmi – daroval im Božiu milosť a odpustenie hriechov, čím nám otvoril bránu do nebeského Kráľovstva.

Od čias, keď Isus Christos zomrel na kríži, jeho neporaziteľná Božia sila sa s Ním tajne zjednotila a prebýva v ňom naveky. Preto má kríž takú veľkú silu a moc. Blahoslovené sú pery, ktoré bozkávajú toto drahocenné drevo a údy, ktoré sa žehnajú týmto víťazným znamením.

Svätý apoštol Andrej Prvozvaný, vedený popravcami na ukrižovanie, vidiac kríž z dialky, nadšene vyzýval: „**Raduj sa kríž, telom Christa posvätený a údmi Jeho ako kvetmi ozdobený. Skôr ako vystúpil na teba môj Pán, bol si strašným pre ľudí na Zemi. Dnes však tvoji verní vedia, aká je tvoja cena a koľko odmien ukrýva. Bez strachu k tebe kráčam, aj ty ma preto prijmi s radosťou ako Christovho učeníka, ktorý bol na tebe ukrižovaný. Vždy som ťa miloval a horel túžbou objasť ťa. Ó, blahoslavený kríž, prijatý nádheru a krásu údov Christových, toľkokrát prajúci a neskonale hľadajúci! Vezmi ma od ľudí a odovzdaj ma môjmu Učiteľovi, nech ma tebou prijme Ten, kto ma tebou spasil!**“

Aj sv. apoštol Peter prosil svojich popravcov len o jediné, aby ho ukrižovali dolu hlavou, pretože sa cítil nehodným byť ukrižovaný rovnakým spôsobom ako Christos. Tak vysoko si cenili Christov kríž sv. apoštolí. Takto by sme ho mali ceniť aj my súčasní kresťania ako drahocenný poklad, prostriedok našej spásy a záchranu z moci diabla. Naša Cirkev na oslavu Christovho kríža zvoláva: **Ó, kríž, apoštolov pochvala, prepodobných upevnenie, verných znamenie, hierarchov a mučeníkov sláva, víťazstvo a utvrdenie všetkých oslavujúcich ťa!**

Aby sme nezabúdali na to, čo sme nadobudli vďaka nášmu Spasiteľovi, krížom sa žehnáme, t. z. rukou zobrazujeme na svojom tele znamenie kríža. Tradícia žehnania pri modlitbe sa v kresťanskej Cirkvi datuje už veľmi dávno. Ustanovili ju sv. apoštolí a ďalej odovzdávali všetkým verným. Od tých čias tak zmocnela táto tradícia, že bez znamenia kríža sa nevykonáva ani jedna modlitba a každá začína a je sprevádzaná znamením kríža a poklonami. Kríž nielen dáva silu našej modlitbe, ale cez neho sa uskutočňujú aj preslávené skutky. Odrážajú sa ním tiež hriechne pokušenia, ktoré vychádzajú buď od diabla, z hriechneho sveta či od nás.

Cez znamenie kríža je každému daná možnosť vykonávať veľké skutky. Stačí sa obrátiť na našich letopiscov, ktorí popisujú množstvo udalostí. Sv. apoštol Ján Bohoslov (spomína jeho učeník sv. Prochor), pomocou znamenia kríža raz vylicil nevládneho človeka ležiaceho pri ceste. Sv. Epifanij, keď bol ešte nepokrsteným dieťaťom, bol zvrhnutý splašeným oslom a veľmi si poranil bedro. Okoloidúci kresťan ho 3 krát prežehnal krížom a on sa uzdravil. Prepodobná Makrína, sestra sv. Vasilija Veľkého, sa trápila pre vred na prsiach a preto prosila svoju matku, aby jej choré miesto prežehnala. Následne po tom vyzdravela. Zázračný Christov kríž nielen že mal uzdravujúci aspekt, ale kriesil tiež mŕtvych a ľudské telo činil neporušeným. Takto sv. prvomučeníčka Tekla prežehnala drevo pripravené na jej upálenie, samotný oheň tak nemal šancu dotknúť sa jej tela. Sv. mučenica Vasilisa Makabejská sa ohradila znamením kríža a niekoľko hodín stála v plameňoch v rozpálenej peci. Sv. mučeníci: Avdon, Sinnis, veľkomučeník Pantelejmon a mnohí iní mučeníci, ktorí boli odsúdení na roztrhanie divým zverom, menili znamením kríža nelútostné zvery na krotké ovečky, ktoré obližovali nohy Božím služobníkom.

Pri všemohúcej sile Christovho kríža sa ukázali neškodnými aj všetky smrteľné jedy. Keď sa nám nedarí prostredníctvom znamenia kríža dosiahnuť milosrdné skutky alebo vyhnúť sa zlu, môže to byť aj tým, že znamenie kríža nepoužívame správne.

Znamenie kríža je potrebné zobrazovať na sebe so živou vierou Ukrižovaného a pokojným uvedomením si toho, že od

nášho Pána môžeme dostať omilostenie hlavne nádejou na Jeho milosrdenstvo a vďaka utrpeniu Bohočloveka na kríži a Jeho smrti. Len pod touto podmienkou sa môže Pánovi zapáčiť aj náš zápal pre plnenie Božích príkázaní spolu s našimi modlitbami a znamením kríža. Naše previnenia pred Bohom prevyšujú všetky previnenia proti ľudským zákonom a tak naše opovážlivé obracanie k Bohu môže na nás ľahko priviesť aj Jeho spravodlivý hnev. Boh je oheň, ktorý spaľuje... Môže zničiť našu ľudskú prirodzenosť tak opovážlivé oslovenie k Nemu? Keď sa však ohradíme krížom, vtedy sa medzi nami a Bohom vyníma prostredník - Christos. Tak naša viera v Ukrižovaného dáva spasiteľnú silu, ktorá je nadobudnutá ním a pre nás na Golgote. Obeťou, ktorú priniesol na kríži, zakrýva našu nevhodnosť pred Bohom. My potom vonkajším pôsobením svedčíme, že keď pristupujeme s modlitbou k Bohu, nespoliehame sa len na seba samých, ale prosíme v mene Christa, silou Jeho zásluh. Kolkí z nás však tento prostriedok nádeje preto, aby sa naša modlitba stala dostupnou Bohu, znevažujú tým, že kríž správne nezobrazujú, ale len „rozhadzujú rukami“? Bez citu, znalosti, povrchno skladáme ruky na hrud' a toto znamenie svojím správaním znevažujeme. **„Takémuto rozhadzovaniu rúk sa radujú posadnutí“**, hovorí sv. Ján Zlatoústý. Je lepšie sa radšej nežehnať, ako znevažovať a ponižovať najsvätejšie znamenie kríža. Aké je to znamenie kríža, keď sa neusilujeme zložiť prsty svojej ruky, ako je potrebné a naznačiť na sebe úplný a správny Christov kríž? Všetko pochádza zo zlozvyku, ktorý dokazuje našu povrchnosť a nepozornosť k veľkej sv. práci – modlitbe pred Bohom. O tých, ktorí konajú službu Bohu povrchno, je napísané vo Sv. Písme: **„Prekliaty, kto bude vykonávať dielo Hospodinovo nedbanlivo“** (Jer 48, 10). (Pokračovanie)

Prot. Mgr. Ján Sovič

PRELEST'

Pri modlitbe vždy sa chovajte podľa mýtnika. V duchovných stavoch sa nedriapte dopredu. Ak sa v čomkoľvek ocitnete mimo stavu mýtnika, zvlášť v modlitbe, znamená to, že ste stúpili na cestu ľži a prelesti. **(Igumen Nikon Vorobjov)**

Ako vstupujeme do chrámu?

Už spôsob, ako vstupujeme do chrámu, môže iným čosi povedať o našej viere a úcte k Bohu. Do chrámu vždy vstupujeme s nábožnou úctou. Muži majú na znak úcty v chráme v zásade nepokrytú hlavu (výnimkou sú mnísi, ktorí nosia kamilavku aj v chráme, a biskupi, resp. kňazi s mitrou). Naopak, ženy tradične mávali na hlave šatky (čo sa v mnohých východných krajinách dodnes dodržiava), pretože svoju okrasu - vlasy - v chráme nie je vhodné ukazovať. Takto hovorí aj svätý apoštol Pavol (1 Kor 11, 4-15).

Hneď po vstúpení do chrámovej lode sa hlboko pokloníme a prežehnáme. Najprv sa pomaly prehne v páse, pričom pravá ruka smeruje k zemi, ba často sa jej aj dotýka, potom sa pomaly vzpriamime a prežehnáme. **Hlboká poklona je znakom našej úcty voči Bohu, je znakom našej pokory, že si uvedomujeme svoju hriešnosť a malosť.** Dotyk rukou zeme vyjadruje poníženie sa pred Bohom a vedomie, že z prachu zeme sme boli vzatí (por. 1 Mjž 3, 19). Prežehnávame sa pravou rukou, palec ukazovák a prostredník sú spojené a vystreté, prstenník a malíček sú skrčené. To symbolizuje Presvätú Trojicu a dve Christove prirodzenosti (ľudskú a Božskú) - dve najhlavnejšie pravdy našej viery. Pri prežehnávaní sa dotýkame najprv prostriedku čela, potom schádzame rukou na hruď (pod prsia), na pravé rameno a potom na ľavé rameno. Väčšinou sa pritom potichu alebo v duchu vyslovujú slová: „**V mene Otca i Syna i Svätého Ducha. Amen**“, čo však nie je nevyhnutnou podmienkou. Dôležité je uvedomiť si svoju hriešnosť, ponížiť sa pred Bohom. Poklona je zároveň veľmi krásny a hlboký spôsob oslavy Boha, vo všetkých východných Cirkvách mimoriadne obľúbený. Je to krátka, ale účinná modlitba, pri ktorej sa zapája nielen duch, ale aj telo - teda celý človek. Býva častým a chvályhodným zvykom, že sa táto poklona pri príchode i pri odchode z chrámu robí tri razy. To nám pomáha hlbšie si uvedomiť jednotlivé aspekty tejto krátkej modlitby. Symbolika trojitej poklony je inšpirovaná pravdou našej viery, že Boh jestvuje v spoločenstve troch Osôb.

Treba tiež niečo povedať o starobylej kresťanskej tradícii zapalovať v chráme sviece. Potom, ako vstúpime do chrámu a tri razy sa pokloníme, ideme kúpiť sviece a uctiť si ikony. Ak sú v chráme svietniky, kde môžu veriaci zapáliť obetné sviece, spravidla sa aj priamo v chráme sviece predávajú (nemajú sa nosiť z domu). Zvyčajne sa predávajú vzadu v chráme za výrazne nadhodnotenú cenu, kúpa takejto sviece je naším darom pre chrám a je formou obety. Táto obeta má však byť iba akousi predstaviteľkou všetkých našich obiet Bohu, ktoré konáme v celom našom živote. Svietniky bývajú umiestnené väčšinou vpredu pri analogoch (stolíkoch) s ikonami, môžu byť však aj na inom mieste. Pristúpime najprv k ikone (väčšinou najprv k ikone nášho Spasiteľa), hlboko sa pokloníme a prežehnáme a pobo-

káme ikonu na znak našej lásky ku Christovi (resp. inému svätému zobrazenému na ikone). Takisto sa často poklona opakuje tri razy. Potom zapálime sviecu a vložíme ju do svietnika. Takto postupujeme aj pri ďalších ikonách a svietnikoch. Pri zapalovaní

sviecie je možné v modlitbe spomenúť niekoho meno, za koho prinášame túto malú obeť. Svieca môže zhorieť celá, čo predstavuje náš život - aj my máme celý svoj život bezo zvyšku darovať Bohu. Jej plameň symbolizuje tiež žiarivé svetlo našich dobrých skutkov, ktorými sme oslávili Boha. Pôvod tohto zvyku, ktorý je spoločný všetkým kresťanom (aj latinského obradu), treba hľadať azda ešte v jeruzalemskom chráme, kde každý Žid pri príchode mal priniesť nejakú, hoci aj drobnú obeť. Žiaľ, u nás sa tento zvyk skoro celkom vytratil, rozhodne by však bolo žiaduce obnoviť ho.

Ak v chráme nie sú svietniky, ideme po vstupe do chrámu a trojnásobnej poklone priamo k analojom (analoju) s ikonami a uctíme si ich. Potom zaujmeme svoje miesto v chráme. Vo Veľkom pôste sa pri vstupe do chrámu a pri odchode z chrámu má robiť veľká metánia (poklona). Najprv si sklákneme na kolená a potom sa zohneme tak hlboko, až kým sa čelom nedotkneme zeme. Keď vstaneme, prežehnáme sa. Dotyk čela na zem predstavuje najhlbšiu pokoru, uponíženie sa pred Bohom a uvedomenie si vlastnej hriechnosti a malosti. Veľká metánia je najmä symbolom pokánia. Pred Bohom nelutujeme ani svoje nohavice či suknu, ani svoje čisté umyté čelo, ale padáme pred Ním na zem do prachu, pretože On je pre nás viac než toto všetko.

Žiaľ, mnohí zastávajú bludnú mienku, že takéto vonkajšie prejavy našej viery sú zbytočné, zastaralé alebo dokonca zvädzajú k formalizmu. Ak sa však nenaučíme vyjadriť svoju úctu navonok, a to v prvom rade v chráme, ako budeme vedieť prejaviť svoju vieru medzi ľuďmi mimo chrámu? Ak budeme schopní svoju vieru prejaviť navonok v cerkvi, Pán nám postupne dá silu, aby sme ju prejavovali aj v životných situáciách a vydávali svedectvo o našej viere pred neveriacimi. Dôstojné a dôsledné poklony, prežehňavanie (žiadne odháňanie múch!) a bozkanie ikon sú svedectvom našej úcty voči Bohu. Naopak, ak sa len tak narýchlo prežehnáme bez akejkoľvek poklony a „vhupneme“ rýchlo do lavice, je to znakom, že sa alebo hanbíme prežehnať (a to v chráme!), alebo to celé neberieme vážne a ani tomu úplne neveríme. Človek nie je len duša, ale aj telo a aj telo je povolanie k vzkrieseniu a osláveniu, preto aj telo je nevyhnutné zapájať do modlitby poklonami, prežehňávaním, bozkaním ikon... **A ak ideme okolo chrámu a hoci len tri razy sa s úctou pokloníme hneď pri dverách, Pán nezabudne na našu modlitbu, ale prijme ju so záľubením.**

Prot. Mgr. Michal Rošič

Stvorenie človeka

Na jednom kyjevskom cintoríne je hrob s nápisom: „**Ja som sa na tento svet nepýtal, a keď som už chcel žiť, musel som odísť.**“

Ľudia si odjakživa kladú otázky, prečo sme tu, aký je zmysel nášho bytia, prečo nás Boh stvoril, keď vedel vo svojej všavedomosti ako ľudstvo dopadne a aké hrôzy ho čakajú, prečo, ak je Boh taký milujúci, dobrý a všemohúci, nezasiahne, keď ľudstvo tak trpí a stráda? Na tieto a podobné otázky nájdeme odpoveď len a len vo Svätom Písme, napr. aj v Jánovom Evanjeliu v 10. kapitole, kde Židia chceli ukameňovať Isusa Christa za to, že sa robí Bohom. Christos im na to odpovedal: „**Či nie je napísané vo vašom zákone : Ja som povedal: Bohovia ste. Keď tých, ktorým bolo hovorené slovo Božie, pomenoval bohmi, - a Písmo nemôže byť zrušené! - prečo tomu, ktorého Otec posvätil a poslal na svet, hovoríte: Rúhaš sa!**“ (Jn 10, 34-35). A to je dôvod, prečo nás Boh stvoril, aby sme žili s Ním, boli dokonalí, a tak Jemu podobní... „**Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec**“ (Mt 5, 48). Na inom mieste sa Isus Christos modlí: „**A slávu, ktorú si Ty dal mne, ja som dal im, aby boli jedno, ako sme my jedno.. Ja v nich a Ty vo mne, aby boli dokonale jedno..... Otče, chcem, aby aj tí, ktorých si mi dal, boli so mnou, kde som ja**“ (Jn 17, 22-24).

V Prvej knihe Mojžišovej je napísané, že Boh stvoril človeka z prachu zeme a vdýchol mu do nozdier dych života a tak sa človek stal živou bytosťou. Aj zvieratá a vtáctvo boli stvorené zo zeme a tiež sú nazývané živou bytosťou, ale líšia sa od nás tým, že my sme boli stvorení na Boží obraz a na Božiu podobu, a len do ľudských nozdier Boh vdýchol dych života, čím nám dal od svojho Ducha. Tak na rozdiel od zvierat, ktoré majú dušu, a to smrteľnú, my máme aj ducha, ktorý z našej duše činí dušu nesmrteľnú, a stávame sa bytosťou, ktorá má tak pozemskú, ako aj nebeskú, Božskú prirodzenosť. A tá Božia časť v nás, čiže náš duch, nás núti, vedie k nekonečnému poznávaniu, preto túžime po večnosti, po Bohu, lebo od Neho sme vyšli a k Nemu smerujeme. Človek bol stvorený ako slobodná bytosť, a to pre nebeský, večný život, kdežto zvieratá, vtáctvo, ryby pre život pozemský. Boh všetko, čo stvoril, tento svet a celý kozmos, stvoril pre nás, aby cez Jeho veľkolepé dielo sme Ho mohli poznávať, zbližovať sa s Ním. Vystihuje to citát Abraháma Lincolna: „**Rozumiem tomu, že človek sa stane ateistom, keď pozerá do zeme, ale nechápem, že keď sa pozrie hore na nebesá, ako môže tvrdiť, že Boh neexistuje.**“

Predstavme si dokonalú rodinu: otec, mama, syn, ktorá je slušná, dobrá, milosrdná a veľmi zámožná. Tá rodina sa rozhodne adoptovať si deti a všetko pre nich pripraví, postaví nový ob-

rovsky dom, v ktorom budú detské izby, nový detský nábytok, krásne hračky, detské ihriská a deťom nebude nič chýbať, bude o nich dokonale postarané, budú nasýtené a hlavne milované a šťastné. A tým, že sú adoptované, automaticky dostávajú nielenže meno po rodičoch, ale v ten okamih sa stavajú aj právoplatnými dedičmi.

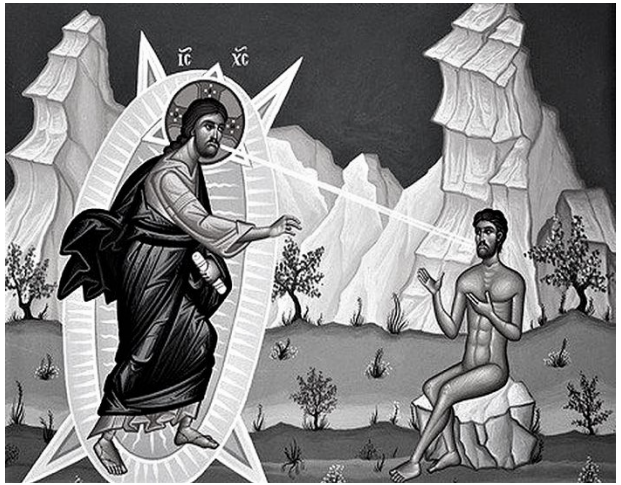
Život prvých ľudí môžeme prirovnať k rozprávke, v ktorej vládne ten najlepší Kráľ. Všetci boli šťastní a spokojní, nič nikomu nechýbalo. Všetci Toho Kráľa milujú a všetko služobníctvo Mu slúži, nie kvôli tomu, žeby sa Ho báli, ale preto, že si Ho ctia a vážia. Služobníctvo môžeme prirovnať k anjelom a nebeským mocnostiam. Oni boli stvorení, aby slúžili Bohu a vzdávali Mu chválu. Spokojných milovaných ľudí v tomto Kráľovstve môžeme prirovnať k urodzenej princeznej, ktorú neskôr unesie zlý drak, čiže knieža tohto sveta, do svojho temného kráľovstva. Táto princezná bola síce oklamaná, ale zato, že sa jej zatvorili brány do tohto kráľovstva, si môže sama. Nikdy by sa ľudstvo samo neoslobodilo spod nadvlády tohto zla, nebolo by toho schopné, preto musel prísť vznešený princ, kráľov syn, ktorý vie, čo ho čaká, vie, že bude trpieť, že zomrie, ale dobrovoľne, so súhlasom svojho Otca podstupuje túto záchrannú misiu. Ľudstvo zachráni v rozhodujúcej bitke na Golgote, kde bolo to zlo raz a navždy porazené. Len a len vďaka Nemu sú opäť brány do tohto Kráľovstva pre nás otvorené.

Knieža tohto sveta robí všetko preto, aby nás presvedčil a utvrdil v tom, že Boha niet, aby sme Ho nehládali a v Neho neverili, že Boha si vymysleli iba chudobní a biedni ľudia a zvesti o Ňom sú iba rozprávky a bájky. No my vieme, že táto rozprávka je reálna. Príde čas, keď pred Synom spravodlivého Kráľa pokľakne každé koleno tých, čo sú na nebi, na Zemi aj v podsvetí a ospravedlnení budú iba tí, ktorí v Neho uverili. Ak pochopíme skutočný zámer nášho stvorenia, otázky a zúfalé beznádejné slová budú pre skutočného kresťana neopodstatnené, lebo vieme, že smrť je pre nás darom a radi sa stotožníme so slovami apoštola Pavla: „**Túžim už umrieť a byť s Christom**“ (Fil 1, 23).

Jerej Radoslav Lupjan

O živote podľa pravdy

Kto prebýva v pravde, ten je naozaj vždy aj Bohu milý, aj všetkým ľuďom užitočný.
(Sv. Efrém Sýrsky)

Niekoľko aspektov zo svätej Liturgie

Paschálny Baránok

Chlieb pre tajinu Prijímania musí byť taký, aký vyžaduje samotné pomenovanie chleba, svätosť tajiny a príklad Hospodina Isusa Christa a apoštolov, to jest chlieb čistý, pšeničný, kysnutý.

Chlieb pripravený pre prijímanie nazýva sa Baránok, pretože predstavuje obraz trpiaceho Isusa Christa podobne ako v Starom Zákone zobrazoval Ho paschálny baránok.

Paschálny baránok – to je baránok, ktorého Izraeliti, na Boží príkaz, usmrcovali a jedli na pamiatku vykúpenia pred záhubou v Egypte.

Víno pre tajinu Prijímania sa tradične používa červené a počas istého obradu sa prilieva voda preto, že tento posvätný úkon uskutočňuje sa podľa obrazu utrpenia Christa Spasiteľa, keď v čase Jeho utrpenia z Jeho rany, ktorá bola zasadená do rebra, vytekla krv a voda (por. Jn 19, 35).

Tú časť Liturgie, počas ktorej sa veriaci pripravujú k tajine Prijímania, starobylí kresťania nazývali Liturgiou katechumernov (ohlašenných), pretože k jej počúvaniu okrem pokrstených, ktorí mohli pristupovať k prijímaniu, dovoľovali účasť na Liturgii aj katechumenom, to jest tým, ktorí sa pripravovali k prijatiu krstu, a tiež kajúcnikom, ktorým nebolo dovolené pristúpiť k prijímaniu.

Táto časť Liturgie začína sa požehnaním alebo oslavou Kráľovstva Presvätej Trojice. Tvoria ju ektenie, modlitby, piesne, čítanie z Apoštola a čítanie z Evanjelia.

Završuje sa príkazom pre katechumenov, aby odišli z chrámu.

Tá časť Liturgie, počas ktorej sa uskutočňuje samotná tajina Prijímania, nazýva sa Liturgiou verných, pretože iba verní (veriaci), to jest tí, ktorí prijali krst a sú riadnymi členmi Cirkvi, majú právo byť účastní na tejto bohoslužbe.

Dôležitým dejom tejto časti Liturgie stáva sa vyslovenie slov, ktoré povedal Isus Christos počas ustanovenia tejto tajiny: „**Vezmite, jedzte, toto je moje telo... Pite z nej všetci,**

toto je moja krv Nového Zákona...“ (Mt 26, 26-28); a potom nasleduje vyzvanie Svätého Ducha, aby posvätil dary, prínos, to jest predložený chlieb a víno.

Je to dôležité preto, že pri tomto konaní chlieb a víno posväcujú sa (premieňajú sa) na pravé Telo Christovo a pravú Krv Christovu.

O slove premenenia (csl. presuščestvlenija) vo Výklade viery východných patriarchov je povedané, že týmto slovom - premenenie – neobjasňuje sa spôsob, ktorým sa chlieb a víno premieňajú na Telo a Krv Hospodinovu, lebo to nemôže postihnúť nikto okrem Boha; poukazuje sa iba na to, že naozaj a skutočne i svojou podstatou chlieb stáva sa pravým Telom Hospodinovým a víno samotnou Krvou Hospodinovou.

„Ako mňa poslal živý Otec a ja žijem skrze Otca, aj ten, kto mňa je, bude žiť skrze mňa“ (Jn 6, 57)

Každý žejajúci pristúpiť k tajne Prijímania je povinný otvoriť pred Bohom svoje svedomie a očistiť ho pokáním z hriechov, čomu napomáha pôst a modlitba.

Ten, kto prijíma Telo a Krv Christovu, tesným spôsobom spája sa so samotným Isusom Christom a v ňom stáva sa účastníkom večného života. **„Kto je moje Telo a pije moju Krv, zostáva vo mne a ja v ňom“** (Jn 6, 56). **„Kto je moje Telo a pije moju Krv, má večný život“** (Jn 6, 54).

O tom, ako často treba pristupovať k svätej tajne Prijímania, možno poznamenať, že starobyľí kresťania prijímali každý deň, potom štyrikrát v týždni, potom každú nedeľu a počas sviatkov, potom počas pôstov, t. j. štyrikrát do roka a nakoniec sotva jeden krát v roku a aj to bolo zriedkavé; teraz však iba nemnohí majú takú čistotu života, aby boli pripravení pristúpiť k tak veľkej svätyni. Cirkev svojím materinským hlasom napomína spovedať sa pred duchovným otcom a prijímať Telo a Krv Christovu. V princípe riešenia otázky o tom, ako často máme prijímať, je stupeň pripravenosti duše, jej horlivosť, jej láska k Bohu, jej sila pokánia. A tak teda od nás závisí častá účasť v Tajomnej večeri Christovej a prijatie na nej veľkej blahodate tajín Tela a Krvi Christovej. **„Prijímajte často a nehovorte, že nie ste dôstojní, hovorí stavec o. Alexij M. Ak takto budete hovoriť, to**

nikdy nebudete prijímať, pretože nikdy nebudete dôstojní. Vy si myslíte, že na Zemi je hoci by len jeden človek, ktorý je dôstojný prijímať sväté tajiny? Nikto nie je toho dôstojný a ak predsa len ich prijímame, tak to iba podľa osobitného milosrdenstva Božieho. Nie my sme stvorení pre prijímanie, ale prijímanie je pre nás. My sme tí, my, ktorí sme hriešni, nedôstojní, slabí, viac ako ktokoľvek iný, ktorí potrebujeme tento blahodiatny prameň“.

Tí, ktorí iba počúvajú božskú Liturgiu a nepristupujú k svätému prijímaniu, môže a sú povinní byť účastní na Liturgii modlitbou, vierou a obzvlášť neustálym pamätaním na Hospodina nášho Isusa Christa, ktorý prikázal: „**To robte na moju pamiatku**“ (Lk 22, 19). V tom čase, keď sa na Liturgii uskutočňuje chod s Evanjeliom, koná sa pamätanie na Hospodina Isusa Christa, ktorý prichádza kázať Evanjelium. Preto aj počas čítania Evanjelia patrí sa mať takú pozornosť a zbožnosť, ako keby sme videli a počuli samého Isusa Christa. V tom čase počas Liturgie, keď býva chod s pripravenými ctihodnými Darmi do oltárnej časti, patrí sa spomínať na sprievod Isusa Christa na Jeho dobrovoľné utrpenie ako obeť Baránka vedeného na zabitie, medzitým viac ako dvanásť legiónov (veľké množstvo) anjelov bolo pripravených ochrániť Ho ako svojho Kráľa. „Lebo prichádza Kráľ kráľov a Pán pánov, aby sa obetoval a dal za pokrm veriacim“ (pieseň na Liturgii na Veľkú Sobotu). Počas konania samotnej tajiny Prijímania a počas prijímania slúžiacich v oltári patrí sa spomínať na Tajomnú večeru samotného Isusa Christa s apoštolmi, na Jeho utrpenie, smrť a pochovanie.

Po tom všetkom otváraním závesu a cárskych dverí a tiež videním (zjavením) svätých Darov vyznačuje sa zjavenie samotného Isusa Christa po Jeho slávnom Vzkriesení.

Posledným zjavením svätých Darov národu, po ktorom sa schovávajú, zobrazuje sa Vznesenie Hospodina Isusa Christa na nebo.

O prijímaní Tela a Krvi Christovej

Prijímanie je tajina, počas ktorej veriaci pod spôsobom chleba a vína prijíma Telo a Krvi Christovu pre večný život.

Táto tajina je ustanovená nasledovne: Hospodin Isus Christos pred svojim samotným utrpením uskutočnil ju po prvýkrát, predbežne predstavil ňou živé zobrazenie svojich spasiteľných utrpení; i udeliac prijímanie najprv apoštolom, v tom istom čase dal im prikázanie vždy vykonávať túto tajinu.

O tajine Prijímania vo vzťahu ku kresťanskej bohoslužbe patrí sa poznamenať, že táto tajina tvorí hlavnú a podstatnú časť kresťanskej bohoslužby.

Bohoslužba, počas ktorej uskutočňuje sa tajina Prijímania, nazýva sa Liturgia.

Slovo Liturgia znamená celonárodné slúženie. No osobitné pomenovanie Liturgie je osvojené bohoslužbe, počas ktorej vykonáva sa tajina Prijímania.

Patrí sa pripomenúť, že miesto, kde sa uskutočňuje Liturgia, je chrám, v ktorom je stôl (prestol) alebo aspoň namiesto stola antimins (slovo grécke a ukazuje na to, že tento predmet je niečím, čo nahrádza, čo zamieňa stôl, svätý stôl. Má zvyčajne obdĺžnikový tvar a je zhotovený u hodvábu alebo plátna s vyobrazením polozenia Isusa Christa do hrobu a s časticou ostatkov svätých mučeníkov zašitých v jeho strede v osobitnom vrecúšku a tiež v dolnej (spodnej) časti vybavený podpisom toho biskupa, ktorý tento antimins posvätil).

Na ňom sa vykonáva tajina; i prestol i antimins musia byť posvätené biskupom.

Stôl, na ktorom sa uskutočňuje tajina Prijímania, má pomenovanie prestol, pretože na ňom Isus Christos ako Kráľ je tajomne prítomný.

Na Liturgii základný poriadok spočíva v tom, že po prvé pripravuje sa matéria pre tajinu, po druhé veriaci sa pripravujú k tajine, napokon uskutočňuje sa samotná tajina.

Tá časť Liturgie, počas ktorej pripravuje sa matéria pre tajinu, nazýva sa proskomídia.

Slovo proskomídia znamená prínos.

Prvá časť Liturgie sa tak nazýva v zhode s obyczajou starobylých kresťanov prinášať do chrámu chlieb a víno na uskutočnenie tajiny. Z toho dôvodu sa ten chlieb nazýva prosfora, čo znamená prínos.

Proskomídia ako časť Liturgie pozostáva zo spomínaní na proroctvá a predobrazy a sčasti aj samotných udalostí vzťahujúcich sa na Narodenie a Utrpenie Isusa Christa. Pritom z prosfory vyberá sa časť nevyhnutná pre uskutočnenie tajiny; tiež aj nevyhnutná časť vína riedeného vodou vlieva sa do svätej nádoby. Pritom slúžiaci spomína celú Cirkev a oslávených svätých, modlí sa tiež za živých a zosnulých, za predstaviteľov krajiny a za tých, ktorí podľa viery a s úprimným srdcom priniesli prosfory alebo prínosy (ide pôvodne o účasť celej Cirkvi na prínose).

Okrem vlastných zdrojov bola použitá práca mtr. Filareta Drozdova: Pravoslavyj katichizis. Jej niektoré časti boli uverejnené v publikácii: Pravoslavyj kalendar 1992. Izdanie Svjato-Trojickoj Sergijevoj Lavry 1991.

Prot. Peter Kormanik

PRELEŠŤ

Niko nemôže všetko vidieť a prekonať svojimi silami. Len priznanie si svojej nemožnosti, úbohosti, hriešnosti, nezaplatiteľnej zadlženosti pred Bohom, a z toho plynúci neprestajný plač srdca (skrušenosť srdca, z čoho sa stáva aj pokorným), a ktoré mali všetci Boží svätí – hľa, čo je správny duchovný stav, ktorý človeka chráni pred pádmi, vedie k duchovným darom a ich zachovaniu, ak je ich hoden. Askéta, ktorý nemá plač srdca, sa nachádza v duchovnej prelešti, t. j. v klamlivom stave, a ak sa nenapraví, môže padnúť do zjavnej diabolskej prelešti a zahynúť. (**Igumen Nikon Vorobjov**)

Boh nám dal dar kňazstva

Otázka účasti na sv. tajinách ľudí, ktorí si neuvedomujú ich význam, je jednou z najdiskutovanejších medzi duchovnými. Názory a praktiky v tejto veci sú veľmi sporné, rovnako ako životné situácie, ktorým čelia kňazi.

Ako doplnok k už predtým zozbieraným názorom o možnosti či nemožnosti krstu, prijímania ľudí bez potrebného vedomia ponúkame krátky životný príbeh veľkňaza Olega Bezrukikha z Donska.

Raz neskoro večer prišli ľudia s plačom z päťposchodového bloku vedľa nášho chrámu a hovorili:

- Naša matka zomiera! Urobte, čo je v takom prípade potrebné!
 - Je pri vedomí?
 - Áno, ale nepozná nás, neje, ťažko hovorí...
 - Kedy naposledy prijala sväté Prijímanie?
 - Nikdy, nechodila do chrámu.
 - Ale ako? Ste jeden krok od chrámu.
- Boli ticho.
- Je tvoja matka pokrstená?
 - Nevieme.

Tu vyvstáva otázka – mali by ste ísť za človekom, ktorý sa sám odsťahoval z Cirkvi?

Ale snažím sa zahnať svoje pochybnosti. Aj iní zomierali v tomto päťposchodovom bloku, ale nikto neprišiel do chrámu s prosbou, aby sa zaňho modlili. Hospodin nejakým neznámym spôsobom vyvolal v srdciach detí tejto umierajúcej ženy silnú túžbu povolať kňaza. Takže to vie len Boh, ale stále to má nejaký dôvod. Musím ísť a rozhodnúť sa na mieste, čo budem robiť.

V izbe ležala na posteli stará žena, vychudnutá chorobou. Spýtal som sa príbuzných na jej vek a ľahko som vypočítal, že sa narodila pred revolúciou, keď boli všetky chrámy otvorené a všetci novorodenci boli nevyhnutne pokrstení. Babička bola teda pokrstená. Zatiaľ je všetko dobré! Ale jej myseľ bola zahmlená – jej synovia a dcéry sa jej neustále snažili niečo opýtať. Ale ona sa ľahostajne pozerala alebo začala mrmlať: „Ach! Chrobák, chrobák!“ A s plačom cúvali. Ťažký prípad! Prišiel som nadarmo? Nie, povedal som si, musím to skúsiť.

Sklonil som sa nad ňou, nahlas vyslovil jej meno a povedal:

- Som kňaz, prišiel som z chrámu, aby som vás vyspovedal a dal prijímanie.
- Starenka hneď zdvihla pravú ruku a prekrižila sa!

Rozveselil som sa. Takže nie všetky vlákna s vonkajším svetom sú prerušené. Pomaly a nahlas som začal čítať úvodné modlitby. Potichu so mnou povedala slová „Svätý Bože“ a „Otče náš“. Užasli príbuzní, stáli a mlčali. Prečítal som modlitbu a začal som pripravovať náhradné sväté Dary na prijímanie. Bol čas na spoveď. Babička nemala veľa síl rozprávať, len opakovala: „Mýlim sa, mýlim sa.“

Obracajúc sa na deti a príbuzných som navrhol, aby ju každý z hĺbky srdca požiadal o odpustenie a z hĺbky srdca jej dal odpustenie. Skláňali sa nad ňou, lúčili sa, bozkávali jej ruku. Potom pokojne prijala sväté Prijímanie. Po niekoľkých hodinách pokorne vydýchla naposledy. Všetci, ktorí sme stáli okolo nej, sme boli svedkami dôležitého odhalenia.

Keď človek zomrie, keď sa prerušia vlákna spájajúce dušu s telom a hmotným svetom, keď intelekt úplne vyhasne, náboženský pulz duše naďalej existuje a pripomína sa.

Na prahu smrti sa v spomienke umierajúcej starenky vynorili slová modlitieb, ktoré sa naučila v ranom detstve, spolu s tým ožilo uvedomenie si, že je Božím stvorením, potreba pokánia a radosť zo vzájomného odpustenia.

Aké je dobré, že sme kňazmi! Boh nám dal dar kňazstva – rukami na Zemi robíme niečo, čo je potvrdené v nebi. A to sa deje preto, lebo sám Isus Christos koná v nás a skrze nás vo sv. tajinách. Čím viac slúžime, tým viac sme kňazmi.

Keď je lietadlo na zemi, je to len kus kovu. A keď vzlietne do neba, už je to lietadlo. To isté možno povedať o kňazoch. Keď niekam kráčať, sme chodci, keď píšeme článok alebo knihu, sme spisovatelia, keď kážeme, sme kazatelia, ale len keď slúžime, sme kňazi.

Majme čo najmenej dôvodov, ktoré nám bránia slúžiť. Nech nám nič neprekáža a nebrzdí našu kňazskú službu, nad ktorú na svete nie je nič lepšie!

Jerej Nikifor Surma

O Isusovej modlitbe

Premáhaj v sebe tento svet, t. j. všetko hriešne, častejšie sa modli Isusovu modlitbu (Pane, Isuse Christe, Synu Boží, zmiluj sa nado mnou hriešným) a začneš cítiť iný život, o ktorom si doteraz nemal ani potuchy. Vtedy začneš Bohu ďakovať aj za choroby a súženia, aj za to, že si sa vďaka ním mohol ľahšie odpútať od tohto sveta a priblížiť sa k Bohu. Ak sa málo snažíš, ak hrešíš hoci len letnými myšlienkami, očisťuj sa pokáním. Od Pána pros odpustenie, „zmier sa s Pánom“. **(Igumen Nikon Vorobjov)**

Metropolita Rastislav prijal poslancov Národnej rady Slovenskej republiky

Jeho Blaženosť Rastislav, arcibiskup prešovský a metropolita českých krajín a Slovenska, prijal v pondelok 30. januára 2023 v priestoroch Úradu Prešovskej pravoslávnej eparchie v Prešove – eparchiálnej rady poslancov Národnej rady Slovenskej republiky Mgr. Rastislava Jíleka a Mgr. Petra Polláka, ml. z hnutia Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti.

Témami stretnutia boli pomoc pre vojnu postihnutú Ukrajinu, zlepšovanie situácie marginalizovaných rómskych komunit a možnosti podpory cirkví zo strany štátu. V súvislosti so situáciou na Ukrajine poslanci oboznámili metropolitu Rastislava so svojimi aktivitami, ktorými sa usilujú podporiť ľudí, čo ostali bez elektrickej energie. Metropolita ich takisto informoval o materiálnej a finančnej pomoci Pravoslávnej cirkvi na Slovensku, určenej pre trpiacich ľudí na Ukrajine, ako aj odídencov na Slovensku.

Veľká časť stretnutia bola venovaná i súčasnej spoločensko-ekonomickej situácii na Slovensku. Najmä východné Slovensko je podľa metropolitu Rastislava poznačené vysokou mierou odchodu ľudí za prácou do zahraničia. Často sa stáva, že ľudia po odchode z domova zabúdajú na svoj rodný región. Avšak práve táto oblasť predstavuje veľký priestor a možnosti pre zlepšenie celkovej situácie a životných podmienok na Slovensku –

politici, poslanci, ale i radoví občania, každý by mal pamätať na svoje rodisko a podľa svojich možností príspeieť k jeho rozvoju, resp. riešeniu aktuálnych problémov.

V súvislosti so životom rómskej komunity metropolita Rastislav poznamenal, že doterajšie úsilie zo strany štátu, rôznych neziskových organizácií a cirkví začína prinášať svoje plody, ale vždy sme ešte veľmi ďaleko od obojstrannej, resp. všeobecnej spokojnosti. V tomto smere osobitne vyzdvihol prácu viacerých duchovných správcov cirkevných obcí Prešovskej pravoslávnej eparchie, v ktorých je rómska komunita výrazne zastúpená.

Zdroj: Tlačové oddelenie Úradu Prešovskej pravoslávnej eparchie v Prešove

V PREŠOVE ZASADALA POSVÄTNÁ SYNODA PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI V ČESKÝCH KRAJINÁCH A NA SLOVENSKU

V utorok 7. februára 2023 sa v roko-
vacej miestnosti úradu Prešovskej
pravoslávnej eparchie v Prešove –
eparchiálnej rady uskutočnilo riadne
zasadnutie Posvätné synody Pravo-
slávnej cirkvi v českých krajinách a na
Slovensku.

Pred začatím rokovania vykonali
členovia Posvätné synody moleben
za požehnaný priebeh zasadnutia.

Na rokovaní, ktorému predsedal
arcibiskup prešovský a metropolita
českých krajín a Slovenska Rastislav,

sa zúčastnili arcibiskup pražský a českých krajín Michal, arcibiskup michalovsko-košický Ju-
raj a biskup šumpeřský Izaiáš. Arcibiskup olomoucko-brniansky Simeon svoju neúčast os-
pravedlnil zo zdravotných dôvodov.

Posvätná synoda vzala na vedomie listy ekumenického patriarchu Bartolomeja a srbského
patriarchu Porfýrija o kanonizáciách nových svätých Pravoslávnej cirkvi. Osobitne vzdáva
Bohu vďaka za život a vyznanie viery sv. Irineja (Čiríca), biskupa bačského a administrátora
karpatoruskej eparchie, ktorého pamiatka, stanovená na 24. marca/6. apríla, bude liturgicky
oslavovaná i v našej miestnej Cirkvi.

Posvätná synoda takisto vzala na vedomie listy ekumenického patriarchu Bartolomeja
o obnovení eucharistického spoločenstva s eparchiami v Severnom Macedónsku, ako aj
listy srbského patriarchu Porfýrija o opätovnom začlenení Cirkvi v Severnom Macedónsku
do kánonickej štruktúry Srbskej pravoslávnej cirkvi a o udelení autokefality Pravoslávnej
cirkvi v Severnom Macedónsku patriaršim a snemovým Tomosom z 20. mája 2022. Tieto
kánonické rozhodnutia sesterských pravoslávnych Cirkví boli prijaté s vďakou Bohu za
odstránenie dlhoročnej schizmy.

Na plenárne zasadnutie zmiešanej medzinárodnej komisie pre teologický dialóg medzi
Pravoslávnu cirkvou a rímskokatolíckou cirkvou, ktoré sa uskutoční 31. mája – 8. júna 2023
v Alexandrii v Egypte, Posvätná synoda delegovala arcibiskupa michalovsko-košického Ju-
raja a doc. ThLic. Pavla Milka, PhD.

Na valné zhromaždenie Konferencie európskych cirkví (CEC), ktoré sa uskutoční 15. – 20.
júna 2023 v Tallinne v Estónsku, Posvätná synoda delegovala Mgr. et Mgr. Nadeždu Shkvarnik.

Okrem iného Posvätná synoda doplnila personálne zloženie Pracovnej komisie pre nove-
lizáciu Ústavy Pravoslávnej cirkvi v českých krajinách a na Slovensku a zaujala stanovisko k
niekoľkým sťažnostiam a odvolaniam.

Zdroj: Tlačové oddelenie Úradu Prešovskej pravoslávnej eparchie v Prešove

Posvätenie zvonov v Pravoslávnom chráme Nanebovstúpenia Pána a sv. Nikolaja Divotvorcu v Strážskom

Nedeľa mýtnika a farizeja 5. februára 2023 bola pre pravoslávnych veriacich ako aj všetkých občanov mesta Strážske významným dňom, kedy sa po prvýkrát rozozvučali nové zvonov v Pravoslávnom chráme Nanebovstúpenia Pána a sv. Nikolaja Divotvorcu v Strážskom, ktoré posvätil Jeho Vysokopreosvietenosť Juraj, arcibiskup michalovsko-košický, za asistencie duchovenstva a účasti primátora mesta Patrika Magdoška, vzácných hostí a veriacich z mesta i okolia.

Vladyka Juraj okrem iného vo svojom príhovore povedal: „**Keď chrám získa konečne zvonov, keď prestane konečne mlčať, začne hovoriť a volať, tak až vtedy je dokončený. Bez zvonov chrámu niečo chýba. Chrám bez zvonov je ako človek, ktorému vytrhli jazyk. A Váš chrám dnes hovorí a pridá sa k ďalším chrámom v tomto**

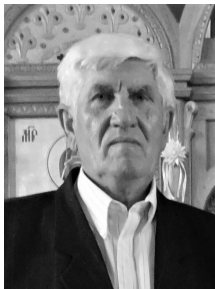
meste“. Vladyka Juraj poďakoval duchovnému správcovi otcovi Michalovi ako aj kurátorskému zboru a veriacim v Strážskom a daroval chrámu vzácnu písanú ikonu sv. Simeona Myrotočivého.

Na konci posvätenia sa správca cirkevnej obce v Strážskom prot. Michal Džugan poďakoval v prvom rade Hospodu Bohu a všetkým dobrodincom z radov veriacich cirkevnej obce ako aj blízkeho i vzdialeného okolia za to, že chrám začal hovoriť a pozývať k Bohu svoj ľud. Vyzdvihol aj prácu mladého talentovaného zvonárskeho majstra brata Jakuba Vorobeľa z Chotče, ktorý tieto zvonov zhotovil - odlial a na vyzvanie vladyku Juraja nám o zvonoch a ich zhotovení v krátkosti porozprával.

Slávnosti sa zavřili archijerejským požehnaním a „mnoholitstvijem“, po ktorom nasledovalo požehnanie posväteným olejom a pohostenie pre všetkých zúčastnených.

Veriaci Pravoslávnej cirkevnej obce v Strážskom

Životné jubileum

Krásneho životného jubilea sa v PCO v Zemplínskej Širokej dožívajú manželia **Ľudmila a Rastislav Kontuľovi**. Mamka, babka a sestra v Christu Ľudmila sa 13.1. 2023 dožíva 70 rokov a otec, dedko a brat v Christu Rastislav sa 1.3.2023 dožíva krásnych 75. narodenín.

Manželcia spolu vychovali syna Mariána a dcéru Martinu, ktorým rozdávali lásku a boli im vzorom. Naša mamka a ocko sú vždy starostliví a obetaví tak v rodinnom, ako aj v cirkevnom živote. Spolu sa celý život aktívne podieľajú na živote PCO, tak mamka pri skrášľovaní a výzdobe chrámu, ako aj otec ako bývalý člen kurátorského zboru pomáha aj naďalej pri rôznych úkonoch. Najväčšiu radosť im robia ich štyri vnučky, ktoré sa tiež pripájajú k blahoželaniu.

Drahí naši rodičia, touto cestou Vám vyprosujeme od Hospodina nášho Isusa Christa veľa zdravia, hojnosť Božej milosti, veľa síl, aby Vás život plynul spokojne a šťastne a aby sme sa ešte dlhé roky mohli tešiť z Vašej prítomnosti a rodičovskej lásky. Na príhovor Presvätej Bohorodičky nech Vám Boh daruje ešte mnoho šťastných rokov.

Na mnohaja i blahaja lita!

Vaše deti, Marián a Martina s rodinami

Blahoželanie k 90. narodeninám

Dňa 10.3.2023 sa dožíva krásneho životného jubilea 90 rokov naša sestra v Christu **Helena Kravčáková** z Pravoslávnej cirkevnej obce v Údole, okr. Stará Ľubovňa.

Sestra Helena nemala ľahký život. Počas svojho života prežívala rôzne chvíle, niekedy pekné a niekedy i menej pekné, ale nestrácala vieru a nádej v Boha. V krízových rokoch nezaváhala, našla pravú cestu a pravoslávnu vieru nezanechala. Keď sa začal stavať pravoslávny chrám v Údole, pomáhala pri jeho výstavbe spolu s ostatnými veriacimi. Snažila sa nevynechať ani jednu Liturgiu a keď jej zdravotný stav nedovoľuje prísť do chrámu, modlí sa k Bohu v tichosti doma.

Za všetko, čo prežila, vďačí Hospodu Bohu. S nebohým manželom Mikulášom vychovala štyri deti, z ktorých najmladšieho syna odprevadila do večnosti. Najväčšiu radosť má z vnúčat a pravnúčat.

Milá sestra Helena, touto cestou Vám chceme zaželať veľa zdravia, šťastia, rodinnej pohody a od všemohúceho Boha a Presvätej Bohorodičky vyprosujeme veľa Božej blahodäte i pre Vašu rodinu, aby sa mohli tešiť z Vašej prítomnosti a materinskej lásky.

Nech Vás Hospod' Boh chráni ešte dlhé roky a nech Vás blahosloví.

Prot. Mgr. Vasyl Rusanyuk a pravoslávni veriaci obce Údol

OBSAH - СОДЪКАВАНІЕ

Slovo na 1. nedelu Velkého pôstu (-SHB-).....	3
Poučenie v Nedelu víťazstva pravoslávia (Prot. Valentin Amfiteatrov).....	5
Druhá nedela Velkého pôstu – svätého Gregora Palamu, arcibiskupa solúnskeho (Protodiakon Ján Husár).....	8
„Kreštu Tvojemu poklaňajemsa, Vladyko...“ (Jerej Sergej Tomčuk).....	10
4. nedela Velkého pôstu (Jerej Miroslav Guba).....	12
Piata nedela Velkého pôstu – prep. Márie Egyptskej (Protodiakon Ján Husár).....	13
O svätej tajine pokánia (Prot. Marián Čičvak).....	15
Hospodi Isuse Christe, Syne Božij, pomiluj mja hríšneho (Prot. Mgr. Ján Pajkoš).....	17
„Ladomirová! - To sú najkrajšie spomienky z mojej minulosti“ (Archiepiskop Vitalij (Maximenko)).....	20
Nech skúma človek sám seba (Sv. Ján Zlatoústý).....	23
Spoved' ako stretnutie s Bohom (2) (Antonij Surožský, metropolita).....	24
O znamení kríža, jeho sile a význame (1) (Prot. Mgr. Ján Sovič).....	25
Ako vstupujeme do chrámu? (Prot. Mgr. Michal Rošič).....	28
Stvorenie človeka (Jerej Radoslav Lujpan).....	30
Niekoľko aspektov zo svätej Liturgie (Prot. Peter Kormaník).....	32
Boh nám dal dar kňazstva (Jerej Nikifor Surma).....	36
Zo života prešovskej eparchie.....	38
Zo života michalovsko-košickej eparchie.....	40
Blahoželanie.....	41

OZNAM: Týmto si vás dovoľujeme informovať, že z nariadenia ÚMR PC sú blahoželenia a posmrtné spomienky s výnimkou pravoslávnych duchovných spoplatnené sumou 7 eur. Reklamy a pozvánky na zárobkové akcie (zájazdy, tábory a pod.) sú spoplatnené sumou 10 eur za pol strany a 20 eur za celú stranu. V prípade záujmu môžete svoju reklamu umiestniť aj na našu internetovú stránku www.orthodox.sk. Cena dohodou.

Na prednej strane obálky:

**Foto - Chrám Zostúpenia Svätého Ducha
v Lastomíre**

Odkaz
sv. Cyrila

ЗАПОВІТ
св. Кирилла
і Мефодія

3
23

**Mesačník Pravoslávnej cirkvi
na Slovensku**

Ročník LXIX/2023
ISSN 0139-9012

**S požehnaním Jeho Blaženosti Rastislava,
arcibiskupa prešovského,
metropolitu českých krajín a Slovenska**

Vydáva: Metropolitná rada
Pravoslávnej cirkvi na Slovensku

Adresa redakcie:
Bayerova 8, 080 01 Prešov

Telefón: 051/77 24 736, 0908 879 835

E-mail: ocam@orthodox.sk

Web: www.orthodox.sk,
www.ocam.orthodox.sk

Zodpovedný redaktor: Prot. Vasyl Kuzmyk
Jazyková úprava: Prot. Peter Kormaník
Vychádza 12-krát do roka.

Tlač: Tlačiareň svidnícka, spol. s r. o.
čat. Nebiljaka 121/18, 089 01 Svidník

Ročný príspevok pre jednotlivcov **9,- € +
poštovné 9,- €**, polročný príspevok pre
jednotlivcov **4,5 - € + poštovné 4,5 - €**
Účet: IBAN: **SK810900 0000 0000 96292967**
BIC: **GIBASKBX**

Objednávky na odber:

Úrad Metropolitnej rady Pravoslávnej cirkvi
Bayerova 8, 080 01 Prešov
Tel. č.: 051/7724 736
E-mail: mrpc@orthodox.sk
Každá pravoslávna cirkevná obec.

Povolené EVPT 167/2008 z 27. 11. 2008.
Číslo indexu: EV 173/08.